

**T C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇENİN EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ
ANABİLİM DALI**

**KARŞILAŞTIRMALI METİN TÜRÜNDE
YAZMA EDİMİ**

Yüksek Lisans Tezi

Serhat BOZKURT

Ankara-2009

**T C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇENİN EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ
ANABİLİM DALI**

**KARŞILAŞTIRMALI METİN TÜRÜNDE
YAZMA EDİMİ**

Yüksek Lisans Tezi

Serhat BOZKURT

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Leyla UZUN

Ankara-2009

T C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇENİN EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ
ANABİLİM DALI

**KARŞILAŞTIRMALI METİN TÜRÜNDE
YAZMA EDİMİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Leyla UZUN

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Doç. Dr. Leyla UZUN (Danışman)

.....

Yrd. Doç. Dr. Seda GÖKMEN

.....

Yrd. Doç. Dr. Canan ASLAN

.....

Tez Sınavı Tarihi: 28.07.2009

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Jüri Üyelerinin İmza Sayfası	II
İçindekiler	III
Tablolar Listesi	V
Önsöz	VII
Teşekkür	VIII
I. BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1 Problem	1
1.1.1 Problem Cümlesi	3
1.1.2 Alt Problemler	3
1.2 Amaç	4
1.3 Önem	4
1.4 Sınırlılıklar	5
II. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1 Anadili Öğretiminin Önemi	6
2.2. Yazılı Anlatımın Önemi	7
2.3 Yazma Öğretiminin Önemi	8
2.4 Belirli Bir Metin Türünde Yazma	16
2.5. Karşılaştırmalı Metinlerde Türe Özgü Yapı ve Çözümlemesi	17
2.5.1. Çözümleme İçeriğinin Karşılaştırmalı Metin Yapısına Dayanılarak Temellendirilmesi	21
2.5.1.1 Karşıtlık Tanımları	21
2.5.1.2 Geliştirilmiş Biçimiyle Karşılaştırmalı Metinler İçin	22
Çözümleme Ulaımları	22
2.6. Alanda Yapılan Araştırmalar	36
2.7. Tanımlar	39

III. BÖLÜM: YÖNTEM	40
3.1. Araştırma Modeli	40
3.2. Araştırmanın Çalışma Grupları	41
3.3. Veri Toplama Araçları ve Uygulama	41
3.4. Verilerin Çözümlemesi	44
IV. BÖLÜM: BULGULAR	49
V. BÖLÜM: SONUÇ ve ÖNERİLER	75
5.1 Sonuçlar ve Yorumlar	75
5.2 Öneriler	82
5.2.1 Araştırmanın Sonuçlarına Yönelik Öneriler	82
5.2.2 Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	83
KAYNAKÇA	85
EKLER	93
Özet	102
Abstract	104

TABLO LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
1. Karşılaştırmalı Metinler İçin Çözümleme Ulamları Ayrımı	21
2/a. Çözümleme Ulamları Ayrımı ve Puanları	46
2/b. Çözümleme Ulamları Ayrımı ve Puanları	46
2/c. Çözümleme Ulamları Ayrımı ve Puanları	47
2/d. Çözümleme Ulamları Ayrımı ve Puanları	47
3. İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Karşılaştırma Öğelerini Kullanma Yüzdeleri	49
4. İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Karşılaştırma İçeriklerini Kullanma Yüzdeleri	51
5. İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Paragraflama Öğelerini Kullanma Yüzdeleri	53
6. İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Paragraf İçeriği Kurmada Yalnızca Birimler İçeren Paragrafları Kullanma Yüzdeleri	54
7. İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Paragraf İçeriği Kurmada Yalnızca Genellemeler İçeren Paragrafları Kullanma Yüzdeleri	55
8. İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Paragraf İçeriği Kurmada Hem Birimler Hakkında Bilgi İçeren Hem de Genellemeler İçeren Paragrafları Kullanma Yüzdeleri	56
9. İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Karşılaştırma Öğelerini Kullanma Yüzdeleri	58

10.	İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Karşılaştırma İçeriğini Kullanma Yüzdeleri	60
11.	İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Paragraflama Öğelerini Kullanma Yüzdeleri	62
12.	İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Paragraf İçeriği Kurmada Yalnızca Birimler İçeren Paragrafları Kullanma Yüzdeleri	63
13.	İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Paragraf İçeriği Kurmada Yalnızca Genellemeler İçeren Paragrafları Kullanma Yüzdeleri	64
14.	İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Paragraf İçeriği Kurmada Hem Birimler Hakkında Bilgi İçeren Hem de Genellemeler İçeren Paragrafları Kullanma Yüzdeleri	65
15.	İlköğretim 5. Sınıf İle 8. Sınıf Öğrencilerinin “Karşılaştırmalı Metin” Yazarken Metin Türüne Özgü Yapı Öğelerini, İçerik ve Biçim Özelliklerini Kullanma Ortalaması (Sınıf Düzeylerine Göre)	67
16.	İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin “Karşılaştırmalı Metin” Yazarken Metin Türüne Özgü Yapı Öğelerini, İçerik ve Biçim Özelliklerini Kullanma Ortalaması (Cinsiyete Göre)	70
17.	İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin “Karşılaştırmalı Metin” Yazarken Metin Türüne Özgü Yapı Öğelerini, İçerik ve Biçim Özelliklerini Kullanma Ortalaması (Cinsiyete Göre)	72

ÖNSÖZ

Bireyler, yaşamlarının her döneminde bir takım olaylarla, olgularla, durumlarla ve insanlarla karşılaşmaktadırlar. Bu karşılaşılan durumları çeşitli şekillerde karşılaştırma gereksinimi duyarlar. Karşılaştırma yaparken de çeşitli yapılar kullanırlar. Bireyler bu kullanılan yapıları bazen bilinçli bir şekilde bazen de bilinçdışı olarak kullanmaktadırlar. Bu doğrultuda, bu çalışma, İlköğretim 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin herhangi bir öğretimsel uyaran olmadan, karşılaştırmalı metin yazmada kullandıkları parçaları görme amacını taşımaktadır.

Tezin birinci bölümünü oluşturan Giriş bölümünde, tezin konusu, amacı, teze yön veren problem ve alt problemler sunulmuş, ayrıca tezin kapsam ve sınırlılıklarına ilişkin bilgi verilmiştir. Tezin ikinci bölümünde, tezin genel çerçevesini oluşturan dilbilimsel kavramlar tanıtılmış ve tez çalışmasına yön veren kavramsal çerçeve sunulmuştur. Tezin üçüncü bölümünde tezde kullanılan yöntem ve işlem basamakları betimlenmiştir. Dördüncü bölümde tezin sürecine yön veren uygulama aşamaları sunulmuş; beşinci bölümde öğrencilerin yazdığı karşılaştırmalı metinlerden elde edilen bulgular tartışılmıştır. Tezin altıncı bölümü, tez sonucunda elde edilen sonuçları ve bu sonuçların değerlendirmesini içermektedir.

Serhat BOZKURT

Ankara, 2009

Teşekkür

Çalışmamın her aşamasında bana her konuda yardım eden, zor zamanlarımda hep yanımda olan, akademik birikimiyle bana örnek olan, yaşadığım her türlü zorlukta güler yüzüyle ve önerileriyle her zaman yanımda hissettiğim sevgili hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Leylâ Uzun’a katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Beni cesaretlendiren, umutsuzluğa kapıldığım zamanlarda hep yanımda olan ve deneyimlerini benden esirgemeyen sevgili arkadaşım Tuğba ÇELİK ÖZER’e; okul çalışmalarımda bana her türlü yardımı sağlayan Nihat Başakar İlköğretim Okulu’nun Müdürüne, Müdür Yardımcılarına, özverilerinden dolayı öğretmen arkadaşlarıma, öğrencilerime ve çalışmamda bana yardımcı olan diğer öğrencilere, ayrıca en sıkıntılı anlarımda manevi desteğini benden esirgemeyen aileme sonsuz teşekkürler...

I. BÖLÜM: GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusuna açıklık kazandırmak üzere problem durumu ortaya konmakta problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı ve önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve temel kavramların tanımları üzerinde durulmaktadır.

1.1 Problem

Temel dil becerileri arasında yer alan yazma, bireylerin konuşma ve düşüncelerini yazılı olarak anlatmalarınıdır (Özdemir, 1987:77). Yazma, diğer becerilere göre öğrenilmesi ve kavranması zor bir beceri olarak öne çıkmaktadır. Yazma çağdaş eğitiminin gerekli bir parçasıdır ve anadili öğretiminin temel etkinlik alanlarından birisidir.

Yazma, alanyazınındaki pek çok çalışmada işaret edildiği gibi (Flower ve Hayes, 1981; Hayes, 1996), aşağıda sıralanan toplumsal ve bilişsel değişkenlerin doğrudan etkilediği karmaşık bir süreci içermektedir:

- Yazan kişinin “yazı konusu” hakkındaki bilgisi,
- Yazan kişinin, okurun gereksinimlerini belirleyebilme becerisi,
- Yazan kişinin bilgiyi mantıksal olarak düzenleyebilme becerisi,
- Yazan kişinin “uygun sözcükleri” seçebilme yetkinliği,
- Yazan kişinin kendi edimini değerlendirebilme becerisi,
- Yazma “azminin” korunması (Uzun, 2006).

Rico’ya (2000) göre yazma süreci, kişinin kendini tanımlamasıdır(self-definition). Bireylerin yazma aracılığıyla kendisini ifade etme becerisine sahip olmaları, dilsel ve bilişsel gelişimlerine ilişkin önemli katkılar sağlamaktadır

(Glover, 1990:186). Aynı zamanda yazma bir düşünme aracıdır; yazma yoluyla öğrenciler kendi düşüncelerini denetleyebilme becerisini kazanırlar. Öğrenciler, dünyayı ve kendi algılarını yazarak biçimlendirirler (Saskatchewan Education, 2005).

İnsanlara edinilmesi en zor gelen beceri, yazma becerisidir. Bunun nedeni şöyle açıklanmaktadır:

“Yazıda, diğer dilsel becerilere oranla dilin kurallarına daha sadık kalınır. Yazı aynı zamanda bireyselliği gerektiren bir anlatım aracıdır. Bireyler, yazabilmek için çeşitli kaynaklardan yararlanır; kaynakların yazma amacını karşılaması için bilgiyi içerikselleştirir veya dönüştürürler (Segev ve Miller, 2004, 2007; Spivey, 1997). “Yazma, düşünceleri öznel olarak dilselleştirdiğinden daha güç bir olgudur. Anadilini iyi bilmeyen insanların iyi okuyucu olsalar da bir konu hakkında yazarak düşüncelerini iletmede güçlük çekmeleri bunun en açık kanıtıdır” (Yücel, 1996: 11).

Araştırmalar, yazmada iki etmenin önemli olduğuna dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki, “metin-yapı bilgisi”dir. Yazarların başarı düzeylerinde metin-yapı bilgisi, gücül yetenek ve yazma etkili olmaktadır. Bu üç durum da birbiriyle etkileşim halindedir. (Englert, Raphael, Fear ve Anderson, 1988). İkinci etmen olan planlama (Spivey ve King, 1989), yazmanın bütüncül niteliğiyle ilişkilidir. Yapılan yazma çalışmaları (Kellogg, 1988,1990) yazmanın niteliğini geliştirmekte; bu nedenle, uzman yazarlar arasında çok kullanılmaktadır (Hayes ve Flower, 1980; O’Hara, K. P., Taylor, A., Newman, W., Sellen, A. J. 2002: 269-305).

Herhangi bir yazılı metnin en önemli sunum açılarından biri, onun yapısıdır. Bütüncül düzenleniş ve türe-uygun metin yapısının kullanımı, yazılı bir metnin öncelikle bütüncül yazı işaretlerini sunduğunu göstermektedir (Spivey, 1997:159). Yazma becerisinin gelişimi ile belirli bir metin türünde yazma becerisi arasında ilişki olduğu açıktır. Bu ilişkiye dayanılarak *karşılaştırmalı metin türünde* (compare-contrast text genre) yazma becerisinin öğretim yaşantılarıyla birlikte sınıf düzeyine göre farklılaşması ve gelişmesi beklenmektedir.

Bu araştırmada, öğrencilerin sınıf düzeyine göre karşılaştırma metin yazmada bir gelişim sergileyip sergilemedikleri temel problem olarak tanımlanmaktadır.

1.1.1 Problem Cümlesi

Yazma becerisi karşılaştırma metin türünde sınıf düzeyine ve cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

1.1.2 Alt Problemler

1. İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin karşılaştırma metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, içerik ve biçim özelliklerini kullanma düzeyleri nedir?

2. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırma metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, biçim ve içerik özelliklerini kullanma düzeyleri nedir?

3. İlköğretim 5. sınıf ile 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırma metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, içerik ve biçim özelliklerini kullanım düzeyleri sınıf düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?

4. a) İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin karşılaştırma metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, içerik ve biçim özelliklerini kullanma düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

b) İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırma metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, içerik ve biçim özelliklerini kullanma düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

1.2 Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, 5. sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin, herhangi bir öğretimsel uyaran olmadan, karşılaştırmalı metin yazmada bu metin türüne özgü yapı öğelerini, içerik ve biçim özelliklerini kullanım düzeylerini belirlemek ve öğrencilerin söz konusu şematik parçaları kullanmada belirgin eğilimlerinin olup olmadığını ortaya koymaktır.

1.3 Önem

Bir yandan karşılaştırmalı metin türünde yazma becerisinin gelişimine yönelik çıkarımlarda bulunmak diğer yandan da ilköğretim okullarında sürdürülen yazma uygulamalarıyla oluşturulmuş yazılı anlatım çalışmalarının karşılaştırmalı metin türünün nitelikleri açısından değerlendirilmek amacıyla hazırlanan bu çalışma, Türkçenin eğitimi ve öğretimi alanında gerçekleştirilmiş ilk uygulamalı çalışma özelliğini taşımaktadır.

Bu çalışma ile Türkçe öğretiminde yer alan dört temel dil becerisinden (okuma, yazma, konuşma, dinleme) en zor geliştirilen beceri olarak kabul edilen yazma becerisinin ilköğretim okullarında edindirilmesi aşamasında, alan öğretimi ile ilgilenen araştırmacılara ve bu alandaki uygulamaları yürüten eğitimcilere nitel bir bakış açısı kazandırılması amaçlanmıştır. Türkçe öğretimi alanında belirli bir metin türünün temel alındığı ve öğretim uygulamalarının metin yapısı temelli bir yaklaşım ya da kuram çerçevesinde gerçekleştirildiği çalışmaların sayısı azdır. Bu durumdan kaynaklanan gereksinim bu çalışmayı hem kuramsal temeli hem de veri kaynakları ile araştırma deseni açısından farklı ve özgün kılmaktadır.

Bu çalışma ile hem Türkçe derslerinde var olan bazı yazma uygulamaları betimlenebilecek hem de karşılaştırmalı metin türünde yazma becerisini geliştirici ve karşılaştırmalı metin türünde yazma ürünlerinin niteliğini arttırıcı yeni yaklaşımlara gereksinim duyulup duyulmadığı ortaya konulabilecektir. Böylelikle ilköğretim

Türkçe dersi öğretim programlarının geliştirilmesi için işe koşulabilecek nicel ve nitel bulgulara da ulaşılacaktır.

1.4 Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. konu alanı açısından, tümleşik dil becerilerinden “Karşılaştırmalı metin türü”nde yazma becerisiyle,
2. kuramsal çerçeve açısından ulaşılabilen alanyazınla,
3. yöntem açısından, nitel ve nicel araştırma stratejilerinin birlikte kullanıldığı karma araştırma deseniyle,
4. nicel veri kaynağı olarak, 2008-2009 öğretim yılı Ankara ili Altındağ ilçesine bağlı Nihat Başakar İlköğretim Okulunda okuyan toplam 181 kişiden oluşan 5. ve 8. sınıf öğrencileriyle,
5. nitel veri kaynağı olarak, alt orta sosyo-kültürel düzeydeki ailelerin çocuklarından oluşan okulun 5. ve 8. sınıflarında okuyan 181 öğrenciden sağlanan toplam 239 sayfa nitel veri setiyle,
6. nicel veri toplama aracı olarak “karşılaştırmalı metin türü”nde yazma becerisi kontrol listesi ile,
7. nitel veri toplama aracı olarak da ““Herhangi iki arkadaşınızı karşılaştırdığınız bir kompozisyon yazınız.” biçiminde geliştirilen “karşılaştırmalı metin türü”nde yazma becerisini açığa çıkaran açık uçlu uyararla,

sınırlı tutulmuştur.

II. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Anadili Öğretiminin Önemi

Birey, içinde yaşadığı toplumun ve yaşadığı çevrenin ortak ürünü olan anadiliyle düşüncelerini ve kültürünü geliştirmenin yanı sıra diğer insanlarla olan iletişimini güçlendirmektedir. Kavcar (1996), anadilinin işlevi üzerine şunları söylemektedir:

“İnsanın yaşamında ve kişilik gelişiminde anadilinin çok önemli bir yeri vardır. Bireylerin başkalarıyla sağlıklı ilişki ve iletişim kurabilmeleri, eğitimleri sırasında her türlü öğrenmeyi gerçekleştirebilmeleri, büyük ölçüde anadilini etkili kullanmalarına bağlıdır. Anadilini düzgün ve etkili kullanma ise, ancak, iyi bir anadili eğitiminden geçmekle mümkün olur” (Kavcar, 1996: 15).

Dili doğru ve etkili kullanan bir birey kendini tam olarak anlatabilmekte ve çevresindekilerle etkili iletişim kurabilmektedir. “Dil, toplumun değer sistemini, dünya görüşünü yapısında barındırır. Bireyin, insan ve toplum değişkenleri ile karşılıklı iletişime girmesini sağlar. Bireyin çevresiyle kurduğu bu iletişim ve etkileşim onun toplumsallaşma sürecinin de bir parçasıdır. Bu süreçte bireyin bilgilenmesini, öğrenmesini ve öğretmesini sağlayan araç da dildir” (Sever, 1995:9).

Düşünme aracı ve düşüncenin yaratıcısı olan dil aynı zamanda ulusun ve insanlığın kültür birikimini aktaran en etkili araçtır. “Aynı dili konuşan ve dil birliği sağlanan toplumlarda bireyler arasında köklü bir yakınlık, sevgi ve saygı bağı oluşur. Bu bağlar toplum yaşayışı için çok önemli olan güven duygusunun kaynağıdır. Yine biliyoruz ki birbirine güven duyan insanların meydana getirdiği toplumlarda birlik, beraberlik ve ülke bütünlüğü kolay sağlanır” (Kavcar ve Kantemir, 1986).

Göğüş’e göre “...anadili eğitimi, çocuğun aile ve çevresinde öğrendiği dili okuldaki eğitim etkinliği içinde, iş ve toplum yaşamında duyacağı çeşitli ilgi ve iletişim gereksinimlerini karşılayabilecek nitelik ve yönlerde geliştirmektir. Bu

eğitim çocuğa yeni bir dil öğretmek değil, konuştuğu dil üzerinde çeşitli beceriler kazandırıp bu alanda bilinçlendirmektir” (1983: 379).

Anadili öğretiminin temel amaçları; anlama gücünün geliştirilmesi, anlatım beceri ve alışkanlığının kazandırılması, dinleme ve okuma alışkanlığı ve zevkinin oluşturulması, kişisel etkin ve edilgin söz varlığının zenginleştirilmesi, temel dil bilgisi kurallarının öğretilmesi ve dil bilinci ile sevgisinin oluşturulmasıdır (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 1995).

Anadilini kurallarına göre kullanmanın temelleri, ilköğretim sürecinde atılmaktadır. İlköğretim 1. – 5. sınıflarında dinleme, yazma, okuma, konuşma becerileriyle ilgili temel kurallar ve alışkanlıkların kazandırılıp; 6., 7. ve 8. sınıflarda da bu beceri ve alışkanlıklar geliştirilmeye çalışıldığı için, Türkçe dersindeki etkinlikler, anadili konusunda öğrencileri bilinçlendirmektedir. Bu gerekçe ile ilköğretim süreci, anadili öğretimi için çok önemli bir süreçtir. Bu süreçte gerçekleştirilen anadili öğretimi yanlışları ve eksikleri bireyin tüm yaşamını etkilemektedir. “Örgün eğitimin ilk basamağı olan ilköğretim, bireylere karşılaşacakları sorunları çözmede, toplum değerlerine uyum sağlamada, toplum kurallarına uymak için temel yeterlikleri kazandırmada, bireyin yetişkin yaşamında alacağı görevler için hazırlanmasında, kazanılan bilgi ve becerilerin diğer eğitim basamaklarında kazanılacak bilgi ve becerilerin temelini oluşturmada önemli bir yere sahiptir” (Gürkan ve Gökçe, 1999: 3; Yaşar, 1999: 2).

2.2 Yazılı Anlatımın Önemi

Düşünme ve düşündüklerini anlatma yetisine sahip olan bireyler; duygu ve düşüncelerini sözlü ya da yazılı olarak anlatırlar. “Konuşma: Duygu, düşünce, tasarım ve isteklerin sözle bildirilmesidir. Başka bir deyişle, bir konunun zihinde tasarlandıktan sonra karşımızdakilere sözle iletilmesi işidir. Konuşma, zihinsel gelişim, kişilik oluşumu ve toplumsal ilişkilerin bir yansıtıcısıdır” (Sever, 1995: 21). Yazılı anlatım ise bireyin daha önceden öğrenmiş olduğu dilsel kuralları yazılı metne dönüştürmeyi gerektirmektedir.

İlköğretim Türkçe programında yazılı anlatım üzerine şu kesinlemelerde bulunmaktadır:

“Yazılı anlatım, sözlü anlatımdan biraz farklı ve karmaşıktır. Konuşurken dinleyenin göstereceği tepkiler (yüz ifadesinin değişmesi, soru sorması vb.) bizi hemen etkileyerek amacımız yönünden konuşmamızı, şu ya da bu doğrultuda değiştirebilmeyi yönlendirmesine karşın, yazıda böyle bir olanak yoktur. Yazıda her şey önceden iyice hesaplayarak, yazımızı okuyacak kimsenin düşünce ya da duygularımızı tam bizim istediğimiz biçimde anlamasını sağlayıcı önlemleri önceden almamız gereklidir. Çünkü yapacağımız yanlışları sonradan şu ya da bu biçimde düzeltmez, eksikleri tamamlayamayız. Ayrıca yazılı anlatımın belli ve kesin kuralları vardır, yazı yazarken bunlara uymamız, düşüncelerimizi kurallara uygun cümleler durumuna getirmemiz, bu cümleleri en etkili ve amacımıza en iyi varacak biçimde sıralamamız gerekir. Bunun içindir ki, yazma öğretimi ve yazılı anlatım öteden beri Türkçe dersinin en önemli etkinliklerinden biri olagelmıştır; böyle olmayı da sürdürecektir” (MEB, 2000:8).

Yazılı anlatımın başka bir özelliği de kalıcı olmasıdır. Andaç bu konuda (2004: 411), “Yazmadan duramadığım için değil; yazarak var olduğuma inandığım, hayatı ölüme karşı savunmayı yeğlediğim için yazıyorum.” demektedir. İnsanların çoğu yazmaktan kaçınmaktadırlar; çünkü iyi yazamayacaklarını düşünmektedirler. Yazıları eleştirildiğinde de iyi yazmanın yazarların işi olduğunu söylerler. Ancak doğru ve düzgün yazmak, okuma yazma bilen herkesin işi olmalıdır.

2.3 Yazma Öğretiminin Önemi

Kavcar (1996:16)’a göre: “Doğru ve düzgün anlatım bir yetenek değil, doğrudan doğruya eğitimle elde edilen bir beceridir. Bu beceri, elverişli ortamda, uygulama ve denemelerle, özen ve çaba ile kazanılır. Örneğin yazma, sanıldığı gibi olağanüstü yetenekler istemez. Çalışan, biraz çaba ve özen gösteren herkes dilini

kullanmayı öğrenebilir, amacını düzgün olarak yazıya dökebilir. Elbette herkes büyük yazar olamaz, bunda yetenek gerekir; ama doğru yazma becerisi kazanabilir.”

Yazılı anlatım becerisi, doğal olarak anadili bilgilerinin kullanılmasını gerektirmektedir. Öyle ki, bu beceri ancak bireyin kendi anadili yeterliklerini uygulamaya koymasıyla geliştirilebilir. Öğretmenler tarafından öğrencilere kendi yaşantılarıyla, gördükleriyle, duyumsadıklarıyla, düşledikleriyle ilişkili yazılı anlatım çalışmaları yaptırıldığında onların yazma becerisi ve düşüncesi geliştirilebilmektedir. Bunun temel nedeni yazma becerisinin, bireyin kendi iç dünyasındaki kaynaklarının işe koşularak geliştirilebildiği gerçeğidir. Andaç’ın (2004: 409) “Dilimin sınırları, düşüncemin sınırlarıdır.” dediği gibi, yazma bireyin düşündüğü ve duyduğuyla koşut olarak biçimlenmekte ve derinleşebilmektedir.

Etkili bir yazma becerisi uygulamalarla edinilir. “Düzgün anlatım, yaparak öğrenilen bir sanattır. İyi, doğru, düzenli ve etkili anlatıma giden yol araştırmalardan ve dikkatli denemelerden geçer” (Kavcar, 1996: 16).

İlköğretim Türkçe Programı’na göre (2009)¹ 5., 6., 7. ve 8. sınıf için öngörülen yazılı anlatım amaçlarının ve öğrenci kazanımlarının bu araştırmayla ilgili olanları şunlardır:

5. Sınıf

1. Yazma Kurallarını Uygulama

1. Yazmak için hazırlık yapar.
2. Yazma amacını belirler.
3. Kelimeler, cümleler ve satırlar arasında uygun boşluklar bırakır.
4. Anlamlı ve kurallı cümleler yazar.
5. Yazılarında noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanır.
6. Yazılarında imlâ kurallarını uygular.
7. Sayfa düzenine ve temizliğine dikkat eder.
8. Yazılarında sözlük ve imlâ kılavuzundan yararlanır.

¹ Program, 2009 yılında güncellemeler içerdiği için bu çalışmada yıl olarak yukarıdaki tarih dikkate alınmıştır.

9. Sıralamalarda sayı, sembol ve işaretlerden yararlanır.
10. Bütün yazılarını bitişik eğik yazı ile yazar.
11. Konu dışına çıkmadan yazar.
12. Yazılarında kelime tekrarından kaçınır.
13. Yazma yöntemini belirler.
14. Yazma konusunu belirler.

1. Kendini Yazılı Olarak İfade Etme

1. Kelimeleri yerinde ve anlamlarına uygun kullanır.
2. Yeni öğrendiği kelimeleri yazılarında kullanır.
3. Yazısına uygun başlık belirler.
4. Yazısında alt başlıkları belirler.
5. Yazısının giriş ve sonuç cümlelerini özenle seçer.
6. Yazılarında söz varlığından yararlanır.
7. Olayları, oluş sırasına göre yazar.
8. Yazılarında mizahî öğelere yer verir.
9. Yazılarında kelime türlerini işlevine uygun kullanır.
10. Yazılarında farklı cümle yapılarına yer verir.
11. Mantıksal bütünlük içinde yazar.
12. Yazılarında genelden özele, özelden genele doğru yazar.
13. Yazılarında ana fikre yer verir.
14. Yazılarında yardımcı fıkirlere yer verir.
15. Yazılarında farklı düşünmeye yönlendiren ifadeleri kullanır.
16. Yazılarında kendi yaşantısından ve günlük hayattan örnekler verir.
17. Yazılarında uygun ifadeleri kullanarak destekleyici ve açıklayıcı örnekler verir.
18. Yazısını anlam ve biçim açısından değerlendirir.
19. Yazılarında karşılaştırmalar yapar.
20. Yazılarında sebep-sonuç ilişkileri kurar.
21. Yazılarında tanımlamalar yapar.
22. İzlenim ve deneyimlerine dayalı yazılar yazar.
23. Duygu, düşünce ve hayallerini anlatan yazılar yazar.

24. Kendisini, ailesini ve çevresini tanıtan yazılar yazar.
25. Özet çıkarır.
26. Kendisine ilginç ve çekici gelen karakter, olay, yer, an vb. ile ilgili görüş ve düşüncelerini yazar.
27. Bir fikre katılıp katılmadığını nedenleriyle açıklayan yazılar yazar.
28. Bir etkinliğin, işin vb. aşamalarını anlatan yönergeler hazırlar.
29. Sorular yazar.
30. Dilek, istek ve şikâyetlerini yazılı olarak ifade eder.
31. Eksik bırakılan metni yazarak tamamlar.
32. Yazılarında önem belirten ifadeleri kullanır.
33. Yazılarında ne, nerede, ne zaman, nasıl, niçin ve kim (5N 1K) öğelerini vurgular.

3. Tür, Yöntem ve Tekniklere Uygun Yazma

1. Günlük, anı vb. yazar.
2. Davetiye ve tebrik kartı yazar.
3. Mektup yazar.
4. Duyuru, afiş vb. yazar.
5. Açıklayıcı ve bilgilendirici yazılar yazar.
6. Hikâye yazar.
7. Yazılarında betimlemeler yapar.
8. Kısa oyunlar yazar.
9. Şiir yazar.
10. İkna edici yazılar yazar.
11. Sorgulayıcı yazılar yazar.

6., 7. ve 8. Sınıf

İlköğretim Türkçe Programı'nda (2009) 6., 7. ve 8 sınıf ayrımı yapılmamış, bu üç sınıf için ortak amaç ve kazanımlar belirlenmiştir.

1. Yazma kurallarını uygulama

1. Kâğıt ve sayfa düzenine dikkat eder.
2. Düzgün, okunaklı ve işlek “bitişik eğik yazı”yla yazar.
3. Elektronik ortamdaki yazışmalarda biçim ile ilgili kurallara uyar.
4. Standart Türkçe ile yazar.
5. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.
6. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.
7. Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.
8. Yazısında sebep-sonuç ilişkileri kurar.
9. Yazısında amaç-sonuç ilişkileri kurar.
10. Tekrara düşmeden yazar.
11. Yazım ve noktalama kurallarına uyar.

2. Planlı yazma

1. Yazma konusu hakkında araştırma yapar.
2. Yazacaklarının taslağını oluşturur.
3. Yazısını bir ana fikir etrafında planlar.
4. Yazısının ana fikrini yardımcı fikirlerle destekler.
5. Konunun özelliğine uygun düşüncüyü geliştirme yollarını kullanır.
6. Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.
7. Yazdığı metni görsel materyallerle destekler.
8. Yazısına konunun ve türün özelliğine uygun bir giriş yapar.
9. Yazıyı etkileyici ifadelerle sonuca bağlar.
10. Yazıya, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur.
11. Dipnot, kaynakça, özet, içindekiler vb. kısımları uygun şekilde düzenler.
12. Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.

3. Farklı türlerde metinler yazma

1. Olay yazıları yazar.
2. Düşünce yazıları yazar.
3. Bildirme yazıları yazar.
4. Şiir yazar.

4. Kendi yazdıklarını değerlendirme

1. Yazdıklarını biçim ve içerik yönünden değerlendirir.
2. Yazdıklarını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.
3. Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir.

5. Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma

1. Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini yazarak ifade eder.
2. Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.
3. İlgi alanına göre yazar.
4. Şiir defteri tutar.
5. Günlük tutar.
6. Beğendiği sözleri, metinleri ve şiirleri derler.
7. Okul dergisi ve gazetesi için yazılar hazırlar.
8. Yazdıklarını başkalarıyla paylaşır ve onların değerlendirmelerini dikkate alır.
9. Yazdıklarından arşiv oluşturur.
10. Yazma yarışmalarına katılır.

6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama

1. Yazım kurallarını kavrayarak uygular.
2. Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır.

Yazılı anlatımın öğrencinin akademik başarısı açısından taşıdığı önem çeşitli araştırmacıların farklı çalışmalarında farklı yönleriyle öne çıkarılmıştır. Örneğin, Öner (1996:44-45) yazılı anlatım eğitiminin eksikliğinin veya hiç yapılmamasının öğrencileri birçok beceriden yoksun bıraktığını belirtmektedir. Yazılı kompozisyon eğitimi okullarda gerektiği gibi yapılabilse bu beceriye yeteri kadar önem verilse öğrencilerin önüne yepyeni ufuklar açılabileceğini belirten araştırmacı, yazılı anlatımda gerçek başarıyı sağlayan öğrencinin geleceğe güvenle bakacağını önemle vurgulamaktadır. Yazılı anlatımın önemini öğrencinin geliştireceği güven duygusunun oluşmasındaki katkısıyla öne çıkaran Madencioğlu (1996:56) ise öğrencilerin kendi anadili zenginliklerini öğrenerek öğrendiklerini Türkçe dersindeki etkinliklerde kullanmalarının onlara güven kazandırdığı saptamasında bulunmaktadır. Sınıftaki ilk denemelerde başarısız olan öğrencilere karşı öğretmenin tutumunun söz konusu güvenin baştan kaybolmasına da neden olabileceğini belirten Madencioğlu, sözlü veya yazılı olsun anlatmanın bir cesaret işi olduğunu söylemekte ve öğretmenin bu cesareti öğrenciye kazandırmasının öğretimin öğrenci üzerindeki etkililiği açısından gerekliliği üzerinde durmaktadır.

Alanyazınında öğrencilerin sergilediği yazılı anlatım sorunlarının ortaya konmasına yönelik pek çok çalışma ve bu çalışmalarca sunulmuş sorun tanımları bulunmaktadır. Örneğin, Göğüş (1978: 243)'e göre, öğrenci yazılarında görülen eksikliklerin nedenleri şöyledir:

1. Bilişsel gelişim düzeyleri yeterli değildir; bunun sonucu olarak da bilgi, kavrayış, düşünme yetersizlikleri yazılarında da belirir.
2. Yazma eğitimleri eksiktir. Öğrenciler yaşadıkları, gördükleri olayları, düşündüklerini yazmaya yeterince alıştırmamışlardır. Bu deney eksikliğinden:
 - a) Başlık yapmak, olayları, düşünceleri sıralamak, yazıyı bölümlere, paragraflara ayırmak gibi alışkanlıkları oluşmamıştır.
 - b) Yazı biçimlerini bilmezler.
 - c) Sözcük dağarcıkları dardır.

- d) Tümce kurmada yetersizdirler.
- e) Yazım kurallarını bilmezler.
- f) Noktalama işaretlerini kullanma alışkanlıkları yetersizdir.
- g) Kendilerine güvensizdirler.

Yazma öğretimi çalışmalarında, yukarıda sıralanan eksikliklerin giderilmesinde ya da en aza indirilmesinde öğrenciyi yazmaya güdüleme önemli bir başlangıç noktası olarak görülmektedir. Örneğin, Kavcar, Oğuzkan ve Aksoy'a göre (2002: 28) öğrencide yazma isteğinin olması, yazılı anlatımda başarılı olmanın ilk koşuludur. Bunun sağlanamadığı durumlarda anlatım bozukluklarının oluşması kaçınılmazdır. Anlatım bozukluğu, anlatmak istenileni tam olarak ve dil kurallarına uygun anlatamamaktan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, doğru yazı, anlatmak istediğini dil kurallarına uygun olarak anlatan yazıdır. Doğru yazmak, yazı dilinin ilk koşulu ve ilk basamağıdır. Doğru yazıda sözcükler, anlamı aşağı yukarı değil, tam olarak karşılar.

Göğüş'e göre (1978: 244-245) ise öğrencileri yazmaya güdülemek için aşağıdaki koşulların yaratılması gerekmektedir:

1. Yazma güç bir beceri olarak gösterilmemelidir.
2. Öğrencinin düşünmesine yardım edilmelidir.
3. Yazmada karşılaşılan güçlüklerle yardım edilmelidir.
4. Ödev hazırlamak için süre verilmelidir.
5. Öğrenciye, yardımcı kaynaklar sağlanmalıdır.
6. Yazılarda başarılı yönler aranmalıdır.
7. Öğrenciyi yazmaya iteklendirecek ödev konuları seçilmelidir.”

Yukarıda örneklenen görüşlerde açıkça göstermektedir ki öğretim ortamlarında yazmanın önemi üzerinde tartışmasız bir düşünce birliği bulunmaktadır. Bu düşünce birliğinin yanı sıra pek çok uzman öğrencilerin yazma sorunları olduğunu da ortaya koymaktadır. Yazma becerisi ile ilgili öğretimsel amaçların ve kazanımların İlköğretim Türkçe programında yer almasına ve ders ortamlarında bunlara yönelik

çeşitli uygulamalar yapılmasına karşın, orta öğretimde ve yüksek öğretimde öğrencilerin en belli başlı yakınısı öğrencinin doğru ve düzgün yazmayı bilmemesi; bilgilerini açık, anlaşılır biçimde aktaramaması üzerinde yoğunlaşmaktadır. Öyle ki, alanla ilgili birçok uzman (örneğin bkz. Kavcar, 1982; Tezcan, 1983; Özdemir, 1983a; Binyazar, 1983; Adalı, 1983; Şimşek, 1983; Kantemir, 1986; Enginün, 1988; Demir, 1988; Deligönül, 1988; Göktürk, 1989; Özdemir, 1990; Kocaman, 1990; Göğüş, 1990; Demircan, 1990; Kuleli, 1990; Adalı, 1991; İpşiroğlu, 1991; Ozil, 1991; Göğüş, 1998; Sever, 2002b; 2004b; Çotuksöken, 2002) üniversitede okuyan ve üniversite mezunu olan bireylerin yazılı veya sözlü olarak kendilerini, duygu ve düşüncelerini gerektiği gibi anlatamadıklarına dikkati çekmektedir. Bu durum, öğretim ortamlarında yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik uygun öğretimsel ilkelerin oluşturulmasını ve bu ilkeler doğrultusunda geliştirilerek kullanılacak tekniklerin önemini daha da belirgin hale getirmektedir.

2.4 Belirli Bir Metin Türünde Yazma

Metin kavramı alanyazında çeşitli yönleriyle ele alınmaktadır. Örneğin, Aksan (1999: 149) bu kavramı iletişimde gerçekleşen bir sözce veya dil dışı etkenlerle bağlantılı bir sözceler bütünü olarak tanımlarken, Özdemir (1983: 32) metnin yazılı anlatım yönüne vurgu yapmakta ve metni, anlatımsal bir bütünlüğü olan ve okumaya konu olan yazılı her şey biçiminde tanımlamaktadır. Bu durum, metin ve yazılı anlatım arasındaki ilişkiyi daha belirgin hale getirmektedir.

Yazılı anlatım; sözcükleri, cümleleri üst üste, gelişigüzel sıralamak anlamına gelmemektedir. Yazma, bir dil becerisi olmanın yanında duygu ve düşünceleri belli bir düzen ve uyum içinde anlatma gibi üst düzey düşünmeyi sağlayan bir teknik olarak görülmektedir. Örneğin, Marzano (1993) yazılı anlatım sürecini; bir araya getirme, planlama, dönüştürme, gözden geçirme gibi bilişsel denetim gerektiren adımları içeren karmaşık bir görev olarak tanımlamaktadır. Bu sürecin sonunda yazılı metin ortaya çıkmaktadır. Yazma sürecini de kapsayan ve bir iletişim birimi olan

metin üretme evrelerini Robert de Beugrande şöyle sıralamaktadır (Keçik ve Uzun, 2001: 23):

1. Amaç saptaması,
2. Söylem tasarımı,
3. Düşünceleri oluşturma,
4. Kavram ağını kurma,
5. Dilsel gösterenleri seçme,
6. Metin düzeyinde dilsel kodlamaya geçiş,
7. Yazma/seslenme.

Yukarıdaki metin üretme evrelerini incelediğimizde, bu evrelerin metnin ve yazılı anlatımın türüyle yakın bir ilişki içinde olduğu görülmektedir. Bu nedenle, alanyazında farklı metin türlerinde yazma ve türe özgü yazma çalışmaları her geçen gün daha da artan bir ilgi görmekte ve öğretim ortamları için farklı metin türlerinde yazılmış metinleri çözümleme ulamları oluşturmak üzere -aşağıda da örnekleneyeceği gibi- uygulamalı çalışmalar yapılmaktadır. Çözümleme rehberlerinin içeriklerini oluşturan bu ulamlar, doğal ortamlarda dil kullanıcıları tarafından üretilmiş çok sayıda yazılı metin üzerinde yapılan incelemeler yoluyla saptanmakta ve türe özgü özellikleri ayrıştırılarak metin türünün yapı parçalarının tanımlanmasına çalışılmaktadır. Öğretim ortamlarında söz konusu ulamlar metin türüne özgü yapı öğelerini, içerik ve biçim özelliklerini öğrencilerin nasıl kullandığını betimleyebilmek amacıyla kullanılmaktadır.

2.5 Karşılaştırmalı Metinlerde Türe Özgü Yapı ve Çözümlemesi

Karşılaştırmalı metin türü, pek çok araştırmacı tarafından hem türe özgü kimi özellikleri hem de karşılaştırmalı metin yazma sürecindeki yazmayla ilişkilenebilecek kimi yazma dışı eylemler nedeniyle yazma çalışmaları için çok uygun bir metin türü olarak görülmektedir. Örneğin metin karşılaştırmalarının yapıldığı bir karşılaştırmalı metni üretirken öğrencilerin en azından iki kaynak metni okuyup anlayarak yazması gerekmektedir. Bu durumda öğrenciler, bir metin türünde

(kaynak metinler) okurken başka bir metin türünde (karşılaştırmalı metin türü) yazmak zorundadır. Öte yandan, eğer üretilecek karşılaştırmalı metinde iki konunun karşılaştırılması söz konusuysa bu kez de öğrencilerin yazma sürecinde farklı kaynaklara başvurmaları ve bu kaynaklardan elde ettikleri bilgiyi dönüştürmeleri gerekebilir. Bir diğer deyişle, karşılaştırmalı metin türünde yazma süreci öğrenciyi ek kaynaklara başvurmaya da yönlendirebilir. Bu durum, onlara yararlandıkları kaynakları kullanarak yazmakta zorlandıkları konuların üstüne gitmeleri için de olanak yaratmaktadır.

Karşılaştırmalı metinlerde, aralarında karşılaştırma ilişkisi kurulan birimlerin, farklı açılardan benzerlik ve farklılıklarına işaret edilmektedir (Harris ve Graham, 1996). Bir diğer deyişle, karşılaştırma ilişkisi söz konusu birimler için hem benzerlik hem de farklılık açısından kurulabilir. Örneğin Spivey (1991:392)'e göre karşılaştırma ilişkisine sokulan birimler eğer birer nesne ise karşılaştırmada bu nesneler; çeşitli görünüşler bakımından birbirleriyle ilişkilendirilir. Bu görünüşler , benzerlik özellikleri (paylaşılan özellikler) ve farklar (ayrılan özellikler) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, Haris, Graham (1996) ve Spivey (1991) gibi birçok araştırmacı, bilinenin tersine karşılaştırmalı metinlerde tek bir geleneksel yapının olmadığını savunmaktadır. Böyle bir ön kabulle Spivey (1991) çalışmasında, karşılaştırma birimlerinin nesneler olduğu örnekleri temel almaktadır. Araştırmacı, söz konusu metin yapısının etkililiğinden yola çıkmakta ve ayrıntılı bir tanımlamayla özelleşmiş bir “benzerlik ve farklılıkları karşılaştırma metin yapısı” çözümlemesi sunmaktadır. Bu çözümlemenin ulamları oluşturulurken üniversite öğrencileriyle yapılan uygulamalardan elde edilen bulgulara dayanılmış ve öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken kullandıkları saptanan aşağıdaki dört metin yapısı çözümleme ulamı olarak kullanılmıştır.

- a) Nesne yapısı: Hiçbir karşılaştırma yapılmadan metinde ayrı ayrı her nesne hakkında bilgi sunumu yapılması,
- b) Görünüş yapısı: Benzerlik ve fark ayrımı yapılmaksızın tek tek görünüş özelliğinden görünüş özelliğine (örneğin renk, boyut) nesnelerin karşılaştırılması,
- c) Görünüş temelli karşılaştırmalar: Görünüş özellikleri açısından metinde nesnelerin benzerliklerinin bir tarafa farklarının diğer tarafa gruplanması,

d) Görünüş temelli karşılaştırmalar: Metinde nesnelerin görünüş özelliklerinin büyükölçekli sunum (örneğin fiziksel özellikler) temel alınarak gruplanması.

Bir büyükölçekli-görünüş sunumu, yukarıda parantez içi bilgilerde işaret edildiği gibi, örneğin birimlerin renk, boyut ya da biçim gibi görünüş özelliklerinin fiziksel özellikler **üstterimi** altında arka plana alınmasıdır. Böylece, bir büyükölçekli-görünüş sunumu yapısında, metnin her parçası, bilginin, farklı bir büyükölçekli-görünüş odaklandığını göstermektedir. Örneğin, metnin bir parçası, nesnelerin fiziksel özelliklerinin sunumunu içerirken diğer parçası, bu nesneleri kullananların yaşam tarzının sunumunu içerebilir.

Yukarıda sıralanan yapılar aşağıdaki metin üzerinde örneklenmektedir. Örnekte görüleceği gibi üretilen karşılaştırmalı bir metinde bu yapıların tamamı kullanılabileceği gibi kimi zaman yalnızca biri veya bir kaç da kullanılabilir. Bu durum, yazarın karşılaştırmalı metin yapılarını kullanabilme edincinin gelişmişlik düzeyiyle bağlantılıdır.

EN SEVDİĞİM İKİ ARKADAŞIM

Bugüne kadar en sevdiğim iki arkadaşımı karşılaştırmak hiç aklıma gelmemişti. Hocamız bize böyle bir görev verdiğinde önce nasıl yapacağım bunu diye düşündüm. Ama sonra yazdıkça çok hoşuma gitti. Onların gerçekten de hem çok benzer hem de çok farklı özellikleri varmış. Ben de bunu bu metni yazarken fark ettim. (Genel metne giriş sözceleri)

Adnan ve Mehmet en sevdiğim iki arkadaşım. Adnan'ın ailesi Ankara'lı. Babası bir öğretmen. Annesi ev hanımı. Mehmet ilkokul arkadaşım. Çok güzel yeşil gözleri var. Kız arkadaşlar onun hep çok güzel gözleri olduğunu söyler. (**Nesne yapısı**)

Adnan'ın boyu uzun, çok zayıf, sarışın, ayakları 46 numara. Mehmet'in boyu kısa, kilolu. Mehmet esmer. Ayakları 40 numara. Adnan Ankara'lı. Mehmet de Ankara'lı. Adnan'ın iki kardeşi var. Mehmet tek çocuk. (**Görünüş yapısı**)

Adnan ile Mehmet ikisi de çok yardım sever çocuklardır. Kim darda kalırsa koşar yardım ederler. İkisi de çok çalışkandır. Öğretmenler her zaman onları bize örnek gösterir. Ayrıca ikisi de çok dürüştür. Yalan söylemezler hiçbir zaman.

Bunca benzerliğe karşın, elbette farklı yönleri de var. Adnan inatçıdır. Dedğim dedik. Mehmet ise çok uyumludur. İnat nedir bilmez! Adnan aynı zamanda biraz da kindardır. Kendisine yapılan kötülüğü asla unutmaz. Oysa Mehmet herkese karşı hep iyidir. Hiç kin tutmaz içinde. **(Görünüş temelli karşılaştırma)**

Onların **dünyaya bakış açıları**nda da benzer ve farklı yönler var. **Hayata karşı duruşları**nda da... Adnan hırslı bir çocuk. Başarılı olmayı seviyor. Başarılı olabilmek için zaman zaman çok çalışması gerektiğinde her şeyden vazgeçebilir. Bilgisayar oynamaktan, benden ve Mehmet'ten, hatta futboldan bile... Ama Mehmet öyle değil! O da başarılı olmak ister her zaman. Ama asla bizden de bilgisayar oynamaktan da ve elbette toptan da vazgeçmez. O yüzden de asla Adnan kadar çok başarılı olamaz. Fakat hiçbir zaman da bundan üzüntü duymaz. Adnan'ın başarıları onu hep çok mutlu eder. **(Görünüş temelli karşılaştırma)**

İkisini de çok seviyorum... Yıllar sonra da ikisiyle de arkadaş kalabilmeyi diliyorum. İyi arkadaş her zaman bulunmaz. (Genel metni bitiriş sözceleri)

Kirkpatrick ve Klein (2008) Spivey (1991)'deki çözümleme ulamlarını aşağıdaki çizelgede sunulan biçimde zenginleştirmektedir.

Çizelge 1: Karşılaştırmalı Metinler İçin Çözümleme Ulamları Ayrımı

KARŞILAŞTIRMA	
Karşılaştırma Öğeleri	Karşılaştırma İçeriği
Nesne yapısı: Hiçbir karşılaştırma yapılmadan metinde ayrı ayrı her nesne hakkında bilgi sunumu	Farklılık Olmayan: Örneğin planı olmayan, metinde nesnelerin sadece benzerlik listesinin verildiği içerik
Görünüş yapısı: Benzerlik ve fark ayrımı yapılmaksızın tek tek görünüş özelliğinden görünüş özelliğine nesnelerin karşılaştırılması	Karşılaştırma: Örneğin, görünüş bilgilerinin yan yana verilen karşılaştırma tabloları biçiminde sunulduğu içerik
Görünüş-temelli karşılaştırmalar: Görünüş özellikleri açısından metinde nesnelerin benzerliklerinin bir tarafa farklarının diğer tarafa gruplanması	Benzerlik olmayan: Örneğin planı olmayan, metinde her bir nesne için sadece farklılık listesinin verildiği içerik
Görünüş-temelli karşılaştırmalar: Metinde nesnelerin görünüş özelliklerinin büyükölçekli sunum (örneğin fiziksel özellikler) temel alınarak gruplanması	Benzerlikler ve farklılıklar ayrılmış: Karşılaştırma nesnelerinin Ven şeması ilkesi kullanılarak birbirinden ayrılıp gruplandığı içerik

2.5.1 Çözümleme İçeriğinin Karşılaştırmalı Metin Yapısına Dayanılarak Temellendirilmesi

2.5.1.1 Karşıtlık Tanımları

Bu çalışmada öğrencilerin yazdığı karşılaştırmalı metin örnekleri çözümlenirken karşılaştırma eyleminin içerdiği iki tutarlılık ilişkisinden biri olan karşıtlık (diğeri de hatırlanacağı gibi benzerliktir) düzenlemeleri Kehler (2002:16)'in tanımları çerçevesinde içeriklendirilmiştir. Bu çerçevede karşıtlık ilişkisi iki alt türe ayrılmış ve aşağıda sunulan biçimde tanımlanmıştır:

• Karşıtlık İlişkisi (1): Zıtlık

Temel düzenleniş yapısı: P (a1) → P (b1)

(P= ortak ilişki, a ve b= aynı gönderimli varlık, 1= ortak özellik)

Örnek (1a):

Ali, Ayşe'yi destekledi. Fatma ona karşıydı.

•Karşıtlık İlişkisi (2): Ayrılık

Temel düzenleniş yapısı: P (a1) ve P (b1)

(P=ortak ilişki, a ve b= **farklı gönderimli** varlık, 1= ortak özellik)

Örnek (1b):

Ali, **Ayşe’yi** destekledi. Nilgün, **Mehmet’i** destekledi.

2.5.1.2 Geliştirilmiş Biçimiyle Karşılaştırmalı Metinler İçin Çözümleme Uamları

Bu çalışmada öğrencilerin yazdığı karşılaştırmalı metin örnekleri çözümlenirken Kirkpatrick ve Klein’in (2008) yukarıda sunulan çözümleme uamları ayırımından esinlenilmiştir.

Çalışmanın uygulama aşamasına katılan öğrencilerin oluşturduğu metinlerin ön incelemeleri sırasında ortaya çıkan gereklilikler doğrultusunda bu ayırım aşağıdaki biçimde geliştirilmiş ve söz konusu uamlar kendi içlerinde çeşitli alt uamlara ayrılmıştır. Ayrıca çözümleme uamları oluşturulurken öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazma sürecinde sergileyebileceği kimi kullanımsal tercihler de saptanarak not edilmiştir:

1. Karşılaştırma Öğeleri
2. Karşılaştırma İçeriği
3. Paragraflama Öğeleri
4. Paragraflama İçeriği

1. Karşılaştırma Öğeleri

I. Birimlerin özelliklerini sunma: Karşılaştırılacak her birim hakkında ayrı ayrı bilgi sunumu yapılmasıdır. Burada “birim” kavramı karşılaştırma sırasında

özellikleri verilen veya karşılaştırma konusu olan nesne, kişi, olay veya durumu göstermek için kullanılmaktadır. Öğrencilerden yalnızca karşılaştırmaları beklenen birimlerin özelliklerini kullanmaları beklenmektedir. Bir karşılaştırmalı metinde de diğer metin türlerinde olduğu gibi sözce konuları doğal olarak **özgül anlamlı** (örneğin arkadaşlarım, kardeşim Ahmet), **genel anlamlı** (örneğin iyi insanlar) ve **belirsiz anlamlı** (örneğin bazı insanlar) ad öbekleriyle temsil edilebilir. Bu çalışmada sözce konusu konumunda özgül anlamlı ad öbeklerinin bulunduğu sözcelerin **birimler hakkında** olduğu, bu konumda genel anlamlı ad öbeklerinin veya genellemelere konu edilen belirsiz ad öbeklerinin olduğu sözcelerin ise hakkındalık açısından **birimlere indirgenemediği** ve **genelleme** düzeyinde kaldığı ayrımı yapmaktadır.

Öğrencilerden ürettikleri metinlerde karşılaştırma konusunun gereği olabilecek genellemeleri birimlere indirgeme işlemini yapabilmeleri, yalnızca genelleme sözceleri kullanmamaları, birimler hakkında da sözceler üretmeleri beklenmektedir.

Belirginleşebilecek Kullanımsal Tercihler: Veri tabanındaki öğrenci metinleri üzerinde yapılan ön gözlemlerden yola çıkılarak bu sunum biçiminde aşağıdaki iki kullanımsal tercihin belirginleşebileceği ön görülmüştür.

a) Yalnızca bir veya bazı birimler için alt özelliklerin yazılması: Bu durumda öğrenci kendisini karşılaştırmaya bir birim olarak sunmamakta ve yapması gereken karşılaştırmanın doğasına uygun biçimde yalnızca karşılaştırma birimlerinden birinin ya da bazılarının özelliklerini yazmaktadır.

Örnek (2):

Şeyma zayıf, kısa saçlı birisidir. Bunun yanında sırlarını ve sıkıntılarını arkadaşlarıyla paylaşır, arkadaşlarına da elinden geldiğince destek olmaya çalışır. Derslerinde başarılı ve çok akıllıdır.

b) Özellik sunumu yaparken karşılaştırma dışı birim ekleme: Bu durumda öğrenci, karşılaştırma konusu dışına çıkarak karşılaştırma ögesi olmayan bir diğer birim hakkında da (örneğin kendisi) özellik sunumu yapmaktadır.

Örnek (3):

Ben; sarı saçlı, açık kahverengi gözlü ve yaşıma göre uzun biriyim. Her zaman sevdiğim arkadaşlarımla sırlarımı paylaşıyorum. Gamze; siyah saçlı, siyah gözlü ve yaşına göre normal boyda birisidir. Sırlarını paylaşmayı pek sevmez. Sultan ise kahverengi saçları ve gözleri olan bir kızdır. Boyu kısa sayılır. Arkadaşlarına çok değer verir ve kimseyi incitmemeye çalışır.

II. Birimlerin özelliklerini karşılaştırarak sunma: Birimleri benzerlik ve farklılık (ayrılık) açısından karşılaştırılmasıdır. Birimlerin farklı alt özellikleri açısından (örneğin kişiler için iyi olma, uzun boylu olma veya anlayışlı olma özelliği gibi) karşılaştırılmasıdır.

Örnek (4):

... Ayşe, Şeyma'yla çok iyi anlaşır. İkisi de biraz kıskançtırlar. Sevilay, Melike'yle çok iyi anlaşır. İkisi de derslerinde başarılı ve çalışkandırlar...

Belirginleşebilecek Kullanımsal Tercihler:

a) Karşılaştırma yaparken karşılaştırma dışı birim ekleme: Birimlerin karşılaştırma dışı bir üçüncü birim açısından benzerlik ve farklılıklarının (zıtlık) karşılaştırılmasıdır. Örnek 4'te yer alan tümceler yer aldığı metinde “Sevilay” ve “Berna” özgül birimlerdir ve karşılaştırma yönergesi gereği karşılaştırmanın yalnızca bu birimler arasında yapılması beklenmektedir. Ancak bu tümcelerde olduğu gibi karşılaştırma içeriğine öğrenci yazar karşılaştırma dışı birim olarak kendini de ekleyebilmektedir.

Örnek (5):

Sevilay'la çoğu zevkimiz uyuşmuyor. Bu yüzden de onunla vakit geçirirken bazen sıkılırım. Berna'yla öyle mi? Onunla çoğu zevkimiz uyar. Sevilay'ın tersine Berna'yla birlikteyken hiç sıkılmayız...

b) Farklı biçimde karşıtlık ilişkileri kurma: Karşılaştırma sırasında birimler için farklılaşan alt özellikleri sunarken ayrılık ve zıtlık ilişkilerini kullanma.

Örnek (6a):

Sevilay'la geçirdiğimiz vakitlerde eğlenmeme rağmen onunla her seferinde tartışırız. Ama Berna'yla geçirdiğimiz vakitlerde, hiç tartışmayız. (Zıtlık)

Örnek (6b):

...Sevilay'la birlikte güzel ders çalışırız. Berna'yla birlikte güzel film izleriz.(Ayrılık)

c) Karşılaştırmada özellik bilgilerini karışık olarak kullanma: Karşılaştırma yapılırken benzer öğeler ve zıt öğeler veya ayrılık gösteren öğeler hakkında sunulan bilgileri karışık olarak kullanmadır.

Örnek (7):

Mehmet; esmer, çalışkan, benden daha uzun boylu, hem birinci sınıftan beri can dostum, her türlü sırrımı paylaştığım biri hem de hiçbir zaman beni bırakmayan ve benim kara günümde bile yanımda olan birisidir.

d) Karşılaştırmada özellik bilgilerini gruplayarak kullanma: Karşılaştırma yapılırken benzer öğeler ve zıt öğeler veya ayrılık gösteren öğeler hakkındaki bilgileri içeren özellik ulamlarının (örneğin kişiler için kişilik özellikleri, fiziksel özellikler, tutumlar, vb.) gruplanarak sunulmasıdır.

Örnek (8):

Meltem, kişilik olarak cana yakın, dürüst, yardımsever birisi, görünüş olarak biraz kambur yürüyen, hafif şişman ve benden biraz daha kısa boylu birisidir.

e) Karma veya Girişik Kullanım: Özellik bilgilerinin aynı metin içinde hem karışık hem de gruplanarak kullanılmasıdır.

Örnek (9):

Mehmet; esmer, çalışkan, benden daha uzun boylu, hem birinci sınıftan beri can dostum, her türlü sırrımı paylaştığım biri hem de hiçbir zaman beni bırakmayan ve benim kara günümde bile yanımda olan birisidir. Ama, Furkan kişilik olarak biraz daha soğuk ve geçimsiz, görünüş olarak daha benden daha uzun ve yuvarlak yüzlü birisidir.

2. Karşılaştırma İçeriği

I. Karşılaştırma içermeyen içerik: Metnin herhangi bir karşılaştırma içermemesidir. Bu tür sunumun kullanıldığı metinlerde özellikler Örnek 9’da görüldüğü gibi plansız bir bilgi listesi biçiminde yer alır.

Örnek (10):

Ahmet zayıf, uzun boylu birisidir. Sevinçlerini ve sıkıntılarını arkadaşlarıyla paylaşır, arkadaşlarına hep arka çıkar. Uzun boylu olduğu için iyi top oynar. Bir keresinde top oynarken çok güzel kafa golü atmıştı...

II. Birimlerin karşılaştırıldığı içerik: Metinde yalnızca **karşılaştırma yönergesine ve amacına** uygun birimler karşılaştırılır. Bu tür sunum sergileyen metinlerde yönerge dışı birimler veya karşılaştırma amacına uygun olmayan birimlere indirgenememiş genellemeler yer almaz.

Örnek (11):

Niyazi zayıf olmasına karşın Metin kalıplı ve daha uzun boylu. Niyazi arkadaşlarıyla Metin'den daha iyi anlaşır ve arkadaşlarını korumaya çalışır. Metin kavga olduğunda hemen kaçır. Ama, Niyazi zayıf olsa da hemen kavgayı ayırmaya çalışır. Metin gibi kaçır gitmez.

III. Birimlere indirgenememiş/indirgenmemiş genellemeler içeren içerik:

Bu tür sunumda karşılaştırma konusunun gerektirmesi halinde bile metin yalnızca genelleme düzeyinde kalır ve birimler hakkındaki sözcüklere uygun şematik parçalar içinde yer verilmez.

Örnek (12):

Bana göre **arkadaşlık** demek; iyi ve kötü günde arkadaşlarıyla olma, onunla her şeyini paylaşmak, arkadaşının sırrını içinde saklamak demektir. Benim için arkadaşlığın anlamı bu. Bilmiyorum, belki **bazı arkadaşlarım** için arkadaşlığın önemi değişir. Bence arkadaşlığın üç temel ilkesi budur.

IV. Benzerlik ve farklılıkların ayrı ayrı verildiği içerik: Bu tür sunumda karşılaştırma önceliğine göre benzerlikler ve farklılıklar ayrılmaktadır. Bir karşılaştırmalı metinde birimlerin benzerlik ve farklarının birbirinden ayrılarak sunulması beklenen bir sunumsal görünümüdür.

Belirginleşebilecek Kullanımsal Tercihler:

a) Önce benzerlikleri sonra farklılıkları sıralama.

Örnek (13):

Sefa'yla boylarımız bakımından birbirimize benzeriz. Ama, Hulusi benden daha kısa boyludur.

b) Önce farklılıkları sonra benzerlikleri sıralama.

Örnek (14):

Ezgi'yle geçirdiğimiz vakitlerde çok eğlenmeme rağmen onunla her seferinde tartışırız. Ama, Ayşen'le çok iyi anlaşıyoruz.

c) Metinde yalnızca bir özellik için (örneğin fiziksel özellikler) benzerlik ve farklılıkları ayırma.

Örnek (15):

Emrah ile ders notlarımız birbirine çok benzer. Mert'in ise çok düşüktür.

V. Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı içerik: Bu tür sunumda yalnızca benzerlikler karşılaştırılmaktadır.

Belirginleşebilecek Kullanımsal Tercihler:

a) Yalnızca bir özellik açısından benzerliği karşılaştırma.

Örnek (16a):

Berna'yla çoğu zevklerimiz uyar. Tam benim kafa dengimdir. Ben ne dersem kabul eder.

Örnek (16b):

Ali'yle hiçbir konuda anlaşamayız. Anlayışlarımız bile farklıdır. Memleketlerimizi saymıyorum bile...

b) Birden çok özellik açısından benzerliği karşılaştırma.

Örnek (17):

Berna'yla geçirdiğimiz vakitlerde, hiç tartışmayız, birbirimizi kıracak hiçbir şey söylemeyiz. Biz Berna ile birlikte olduğumuz zamanlarda espriler

havada uçuşur. Berna'nın ailesiyle ailem görüştüğü için birbirimize daha yakınız.

VI. Yalnızca farklılıkların (zıtlıkların ya da ayrılıkların) karşılaştırıldığı içerik: Bu tür sunumda yalnızca farklılıklar (zıtlıklar ya da ayrılıklar) karşılaştırılmaktadır.

Örnek (18a):

Akif, Fen ve Teknoloji dersinde benimle aynı gruptaydı. Fatih bizimle küstüğü için farklı gruba geçti. (Zıtlık)

Örnek (18b):

Şeydanur, benimle oyun oynamak istiyor. Arife ise Seda ile oyun oynamak istiyor. Bir türlü birlikte oyun oynayamıyoruz. Aslında hep beraber oynasak daha çok eğleneceğiz. (Ayrılık)

3. Paragraflama Öğeleri

I. Karşılaştırmada benzerlik ve(ya) farklılıkları küçük ve büyük ölçek kullanarak paragraflama: Paragrafların küçük ve büyük ölçek ayrımı temel alınarak gruplanmasıdır.

Bu tür sunumda bir paragrafta küçük-ölçekteki bilgilere yer verilirken ardından diğer paragrafta/paragraflarda büyük-ölçekteki bilgilere yer verilebilir. Söz konusu ardışık ilişki tersi yönde de gerçekleşebilir. Karşılaştırma konusunun gerektirdiği durumlarda paragraflama sırasında bu ardışıklık ilişkisinin kurulmaması yazma ürününün niteliği açısından istenmedik bir durumdur.

Örnek (19):

Ayşe **kişilik olarak** çok iyi biridir. Şimdiye kadar onun kişiliyle ilgili hiçbir kuşku duymadım. Herkes kişiliğine hayrandır.

Yardımsever, dürüst ve güvenilir birisidir. Tüm arkadaşlarına destek olur ve arkadaşları arasında çok sevilen biridir. Herkesi dinler ve herkese yardımcı olmaya çalışır.

II. Benzer ve farklı özellikleri ayırarak paragraflama: Bu tür paragraflama karşılaştırmalı metinler için en temel sunum biçimidir. Öğrencilerden karşılaştırma yaparken benzerlikleri bir tarafa, farkları (zıtlık veya ayrılık) diğer tarafa grupladıkları paragraflar yazmaları beklenmektedir.

Örnek (20):

Şeyma birinci sınıftan beri can dostum, her türlü sırrımı paylaştığım biri ve hiçbir zaman beni bırakmayan ve benim kara günümde bile yanımda olan birisidir. Tabi ben de onu bırakmam hiçbir zaman. Sanki biz onunla birbirini tamamlayan kişiler gibiyiz.

Esin ile hiçbir konuda anlaşamayız. Hiç kimsenin sırrını tutmaz ve herkesi hemen ispiyonlar. Kara gününüzde yanınızda olmaz. Ama Şeyma olur hep. Şeyma ile Esin, kış ile yaz gibiler. Yani birbirlerinden çok farklılar.

III. Karşılaştırılan çeşitli özellikleri paragraflama: Birimlerin çeşitli özellikleri açısından aynı paragraf içinde karşılaştırılmasıdır.

Örnek (21):

Bahar benim gibi zayıf, kısa saçlı birisidir. Benim yanımda olur ama çok kıskanç birisidir. Fatma'nın saçları bizimkilerden uzundur. Ayrıca o da Bahar gibi kıskançtır. Ama Bahar'dan daha az kıskanç. Fatma'nın dersleri bizimkilerden kötüdür.

4. Paragraflama İçeriği

I. Yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragraflar: Bu tür paragraflama içeriğinde karşılaştırma konusu metinleştirilirken yalnızca birimler

hakkında bilgi verilmekte, genellemeler kullanılmamaktadır. Bu tür paragraf içeriği aşağıda sıralanan alt görünümleri sergileyebilir:

- a) Karşılaştırma içermeyen paragraf: Birimlerin yalnızca özelliklerinin sunulduğu, hiçbir karşılaştırma ilişkisinin kurulmadığı paragraflardır. Karşılaştırmalı metinlerde yalnızca şematik yapının birim sunumu içeren parçasındaki (nesne yapısı) paragraflar bu içerikte olabilir. Şematik yapının diğer parçalarına ait paragrafların ise mutlaka karşılaştırma ilişkisi içermesi beklenmektedir.

Örnek (22):

İlk önce sevdiğim arkadaşımı anlatayım: İyi, güler yüzlü, sevgi ve saygılı bir insandır. Kısa boylu sayılmaz, evleri bize çok yakın ve futbol oynamayı çok sever. Çalışkan ve düzenli birisidir. Kendisinden başka 2 tane daha kardeşi var.

- b) Karşılaştırma içeren karma paragraf: Bu tür paragraflamada aynı paragraf içinde birimlerin hem benzerlikleri hem de farklılıkları (zıtlık ya da ayrılık) karşılaştırılır.

Örnek (23):

Musa bu yıl sınıfımıza geldi. Ama biz hemen kaynaştık. Bir anda can dostum, her türlü sırrımı paylaştığım biri oldu. Musa hiçbir zaman beni yalnız bırakmaz. Tabi ben de onu bırakmam hiçbir zaman. Ama Ferhat öyle değil. Onunla hiçbir konuda anlaşamayız. Ferhat benim yanımda asla Musa gibi değerli olmaz. Musa, Ferhat'a göre çok çok cana yakın. Yani birbirlerinden çok farklılar. Musa'yla tek benzerliğimiz sadece derslerimizin iyi olması.

- c) Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı paragraf: Bu tür paragraflama içeriğinde birimler yalnızca benzerlikleri açısından karşılaştırılmaktadır.

Örnek (24):

Berna benim 11 senelik arkadaşım ve onu çok seviyorum. Berna'yla çoğu zevklerimiz uyar. Tam benim kafa dengimdir. Ben ne dersem kabul eder. Tabi bende. Çoğu zaman ikimiz de aynı şeyleri düşünürüz. Ablalarımız da aynı biz gibi. Onlar da çok iyi arkadaşlar. Berna'yla geçirdiğimiz vakitlerde, hiç tartışmayız.

- d) Yalnızca farklılıkların karşılaştırıldığı paragraf: Bu tür paragraflama içeriğinde birimler yalnızca farklılıkları açısından karşılaştırılmaktadır.

Örnek (25):

Hiç anlaşılamadığım sıra arkadaşım, yani Betül. Sanki zıt kutuplu mıknatıs gibiyiz. Zıt kutuplar birbirini çeker ama biz birbirimizi iteriz. Onun dersleri çok kötü. Benimkiler daha iyi. Ben herkesle çok iyi anlaşıyorum ama Betül kimseyle geçinemiyor.

Yukarıda da değinildiği gibi, karşılaştırmalı metin yazma sürecinde öğrencilerin birimler ile ilgili özellik sunumu yaparken uygun şematik parçalar içinde karşılaştırma içeren paragraf içerikleri kurmaları ve hem benzerlikler hem de farklılıklar açısından karşılaştırma sunumları oluşturabilmeleri beklenmektedir. Bu sunumları yaparken benzerlik ve farkları ayrı paragraf içerikleri oluşturacak biçimde kullanabilmeleri ise ürettikleri metnin niteliğini arttıran istendik bir durumdur.

II. Yalnızca genellemeler içeren paragraflar: Bu tür paragraflama içeriğinde karşılaştırma konusu metinleştirilirken yalnızca genellemeler kullanılmakta, karşılaştırma birimleri hakkında bilgilere yer verilmemektedir. Bu durum, yazılı ürünün türe özgü şematik yapı açısından niteliğinin bozulmasına neden olmaktadır.

Örnek (26):

Arkadaşlık aslında konuşmadan anlaşabilmek gibi bir şeydir. Arkadaşlar, üzüntülerini ve sevinçlerini birbiriyle paylaşırlar. Zaten tek sevinçlerini paylaşan

kişilere arkadaş denmez. Onlar arkadaştan ayırdır, menfaatçilerdir. Öyle kişiler arkadaşları arasında çok daha az sevilir.

Bu tür paragraf içeriği de -aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi- yukarıda bir önceki başlık altında yer verilip açıklanan alt görünümlemlerle karşımıza çıkabilir:

a) Karşılaştırma içermeyen paragraf:

Örnek (27):

Arkadaşlık, aslında çok zor olabilir. Arkadaşlık fedakarlık yapmayı gerektirir. Sırları paylaşmayı, zamanı geldiğinde yanındakini korumayı gerektirir. Birlikte zaman geçirmek de önemlidir. Bazen arkadaşlar birbirlerine çok uzak olabilirler ama uzakken bile birbirlerini sevebilirler. Arkadaşlıkta mesafe hiçbir şeyi engellemez. Arkadaşını düşündüğünde hemen yanında olur.

b) Karşılaştırma içeren karma paragraf:

Örnek (28):

Arkadaşlığın ilk adımı onunla tanışmaktır. Sonra yavaş yavaş iyi-kötü huylarını, alışkanlıklarını öğreniriz. Sevdiği ve sevmediği şeyleri tartışırız. En sonunda da onunla iyi anlaşp anlaşamayacağımızı düşünürüz. İyi huylu birisiyle anlaşmak daha kolaydır tabi ki. Birlikte zaman geçirmek ve aynı düşüncelere sahip olmak en iyisidir. Bu da zaman ister.

c) Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı paragraf:

Örnek (29):

İyi arkadaşla birlikte geçirdiğin zaman insana zevk verir. Birlikte zaman geçirmek eğlencelidir, düşüncelerinizin birbirine yakın olması gerekir.

Arkadaşlar arasında sır olmamalıdır. Herşeyi samimi bir şekilde paylaşmalıdır. Tabi bu iki taraf için de geçerli olmalıdır.

d) Yalnızca farklılıkların karşılaştırıldığı paragraf:

Örnek (30):

İyi arkadaşla kötü arkadaş arasında mutlaka bazı farklar vardır. Örneğin iyi arkadaşınızla ders yaparken o arkadaşınız size yardımcı olmaya çalışır. Kötü arkadaşsa yardımcı olmaktan çok sizin derslerinizin kötü olmasını ister. Başkalarıyla kavga ederseniz sizin yanınızda olacağına o arkadaşınız da sizi dövmeye çalışır. Bu yüzden arkadaş seçerken iyi ve kötü arkadaşınızı iyi seçmeniz gerekir.

III. Hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragraflar: Bu tür paragraflama içeriğinde karşılaştırma konusu metinleştirilirken hem genellemeler kullanılmakta hem de karşılaştırma birimleri hakkında bilgilere yer verilmektedir. Bu durum, öğrenci yazarın karşılaştırmada bilgi içeriğini aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi küme-örnek/ örnek-küme ya da bütün parça/ parça-bütün ilişkisine başvurarak sunduğunu göstermektedir. Bu nedenle, bu tür paragraflama içeriği sadece metin türü ile ilgili değil, aynı zamanda genel yazma stratejileriyle de ilgili bir içerik olarak dikkati çekmektedir.

Örnek (31):

Arkadaşlar arasında hiçbir zaman gizli-saklı olmaz. Birbirlerine çok güvenirler. Eşyalarını paylaşırlar ve bencillik etmezler. Bencillik yapan arkadaşlar hiçbir zaman sevilmezler. Benim öyle arkadaşlarım yok. Tam tersine çok iyi arkadaşlarım var. Örneğin, Emrah her zaman yanımdadır ve her şeyini benimle paylaşır. Böyle yaptığı için herkesten ayırdır benim için.

Öğrenci metinlerinde bu tür paragraf içeriği önceki iki başlık altında sıralananlara benzer biçimde şu alt görünümle karşımıza çıkabilir:

a) Karşılaştırma içermeyen paragraf:

Örnek (32):

Arkadaşlıkta bazen kıskançlık ve birbirini çekememe olabilir. Bu bazen iyidir. Çünkü; birbirini kıskanmadan başarı olmaz. Hilal biraz kıskançtır. Bu yüzden de derslerinde başarılıdır.

b) Karşılaştırma içeren karma paragraf:

Örnek (33):

Biraz önce arkadaşlık fedakarlık yapmayı gerektirir, demiştim. Sercan, işte böyle bir arkadaşır. Benim için her konuda fedakarlık yapabilir. Ben de onun için yaparım. Ama, Fatih öyle değil. Fedakarlık yapmak bi tarafa her zaman o bizim fedakarlık yapmamızı bekler. Arkadaşlık aynı zamanda sırlarını paylaşmaktır ama Fatih hiç kimseye hiçbir sırrını vermez. Sen sırrını verirsen hemen ispiyonlar. Bu yüzden arkadaşları arasında hiç sevilmez.

c) Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı paragraf:

Örnek (34):

Arkadaşlıkta çıkar olmaz hiçbir zaman. Birbirinin kötü yönlerini kapatmak gerekir. Sevilay’la biz öyleyiz. Her zaman birbirimizin eksiklerini kapatırız. Ben, matematikte iyiyim ve Sevilay’a anlamadığı konuları anlatırım. Sevilay da Türkçede iyi. Benim anlamadığım konuları da o bana anlatır. İkimiz de zaten beraber ders çalışmayı çok severiz ve hep beraber ders çalışırız.

d) Yalnızca farklılıkların karşılaştırıldığı paragraf:

Örnek (35):

İyi ve kötü arkadaş arasında çok fark vardır. İyi arkadaş dediğimiz zaman, sevecen ve cana yakın olması önemlidir. Tabi sır tutmayı da

unutmamak gerekir. İyi ve sevecen olması yeterli değildir. Kötü arkadaş dediğimiz zaman da bunların tam tersini düşünmek gerekir. Rümeysa iyi arkadaş dediğimde hemen aklıma gelen kişidir. Çünkü, Rümeysa hem sevecen ve cana yakın hem de sır tutar. Ama Ayşe öyle mi? Rümeysa'nın tersine hiçbir zaman sır tutmaz ve hiç kimseyi sevmez. Hep kendini düşünür. Bu yüzden Rümeysa iyi arkadaşım ve Ayşe'ye göre benim için çok daha arkadaş canlısı.

2.6 Alanda Yapılan Araştırmalar

Aşağıda, yazma becerisini konu alan başlıca araştırma ve incelemeler yapıldıkları yıllara göre sırayla özetlenmiştir.

“İlkokullarda Türkçe Eğitiminin Verimliliği” konulu araştırma Kaya tarafından 1985 yılında yüksek lisans tez çalışması olarak yapılmıştır. Araştırmanın amacı, ilkokullarda Türkçe eğitiminin durumunu belirlemektir. Bu amaçla ilkokullarda çalışan öğretmenlerin, anadili ile ilgili görüş ve önerileriyle ilkokul öğrencilerinin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin düzeyi incelenmiştir.

Örnekleme alınan öğrencilerin değerlendirilmesi sonucunda, yazılı anlatım becerisi ortalamasının %31 dolayında kaldığı görülmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular sonucu “Türkçe eğitiminin okuduğunu anlama ile yazılı anlatım becerisi yeterli ölçüde kazandıramadığı ve ilkokullarda verilen Türkçe eğitimi programda belirtilen hedeflere ulaşamadığı.” saptanmıştır.

“Türkçe Öğretiminde Tam Öğrenme Kuramı İlkelerinin Öğrencilerin Okuduklarını Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerindeki Erişkiye Etkisi” adlı araştırma, Sever tarafından 1993 yılında doktora tezi olarak yapılmıştır. Sever, bu doktora tezinde, tam öğrenme metodunun öğrencilerin okuduklarını anlama ve yazılı

anlatım becerileri üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Bu çalışma, 1995 yılında “Türkçe Öğretimi’nde Tam Öğrenme”, 1997 yılında “Tam Öğrenme Kuramına Göre Türkçe Öğretimi” adıyla yayımlanmıştır.

Çalışmanın “Yargılar” bölümünde bulgu ve yorumlar belirtilmiştir. Denencelerin sınanmasıyla ilgili olarak, “Türkçe Öğretiminde uygulanan Tam Öğrenme Kuramı İlkelerinin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerindeki erişime etkisini ortaya koymaktadır.” sonucuna varılmıştır.

“Ankara Merkez Ortaokullarındaki Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerileri Üzerine Bir Araştırma” adlı araştırma Özbay tarafından 1995 yılında doktora tezi olarak yapılmıştır. Bu çalışmada, ortaokul 3. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin seviyesi ve test ürünü sınavların bu becerileri ölçmedeki yeterliliği belirlenmeye çalışılmıştır. Kompozisyon kağıtlarını değerlendirilirken, öğrencilerin en önemli eksikliklerinin “noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanmama, yazım kurallarına uymama, amaca uygun sözcük seçmeme, mantıkça doğru ve dil kurallarına uygun cümle kurmama” olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular sonucu, “araştırma alanına giren okullarda Türkçe Öğretiminin yetersiz olduğunu” saptanmıştır.

“Ortaokullarda Türkçe Öğretiminde En Çok Kullanılan Öğretim Metotları” adlı araştırma Kayman tarafından 1997 yılında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Ortaokullarda Türkçe Öğretiminde en çok kullanılan öğretim yöntemleri, bu yöntemlerin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar ve Türkçe Öğretiminde öğrencilerin en çok yaptıkları yanlışları belirlemek amacıyla, öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, yazma öğretiminde en çok karşılaşılan sorunların, “yazının okunaklı olmaması, yazım yanlışları yapma, sözcük dağarcığının azlığı nedeniyle yetersiz ifade, bir sözcüğü cümle içinde birkaç kez kullanma, noktalama işaretlerini kullanmayı bilmeme, yazıda kompozisyon bütünlüğü kuramama ve eksik harfle yazma olduğunu göstermektedir. Dilbilgisi Öğretiminde en çok karşılaşılan sorunlar ilkökulda alınması gereken temel dilbilgisi kurallarını

yeterince öğrenmeden ortaokula başlama, temel noktalama işaretlerini doğru kullanamama, “de” bağlacını doğru kullanamama, “ki” bağlacını yanlış kullanma, soru eki “mi”yi doğru yazamama, hece bölmeyi doğru yapamama, Türkçe sözlüğe ve yazım kılavuzuna vb. başvuramama.” şeklinde belirtilmiştir.

“Rize İli Köy İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretiminin Verimliliği” adlı araştırma, Şamlıoğlu tarafından 2000 yılında yüksek lisans tezi olarak yapılmıştır. Genel amacı, Rize ili köy ilköğretim okullarındaki Türkçe öğretiminin niteliğini saptamak olan bu çalışmada, diğer sorunların yanında, yazma konusuyla ilgili olarak şu noktalara değinilmiştir:

Bu çalışmada “İlkokul öğrencilerinin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerileri hangi düzeydedir?” sorusuna yanıt aranmıştır ve yazılı anlatım becerisi ile ilgili sorularda “yazım ve noktalama kurallarını uygulayabilme” becerisinde en yüksek başarı %24.19; “kurallara uygun cümle ve paragraf kurabilme” becerisinde en yüksek başarı %25.83 olarak saptanmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular, “Rize ili köy ilkokullarında Türkçe Öğretiminin programda belirtilen hedeflerine ulaşmadığı” ortaya konmuştur.

“İğdır İli İlköğretim Okullarının İkinci. Kademe Dördüncü Sınıflarında Okuma ve Yazma Dersinde Karşılaşılan Sorunlar” konulu araştırma Kartal tarafından 2003 yılında yüksek lisans tezi olarak yapılmıştır. Bu çalışmada Iğdır yöresi ilköğretim okullarında II. kademe VI. Sınıf öğrencilerinin okuma yazma derslerinde yaptıkları yanlışlar belirlenip, bu yanlışların nedenleri ve çözüm yolları üzerinde durulmuştur. Araştırma sonucunda, “örneklemdaki okullarda öğrencilerin başarılarını etkileyen en büyük etmenin yerel ağızdan kaynaklanan okuma yazma sorunları ve güçlükleri olduğu” saptanmıştır.

“Erzurum’daki Yatılı İlköğretim Bölge Okullarıyla İlköğretim Okulları 6. Sınıf Öğrencilerinin Yazım Yanlışları” adlı araştırma Yeşil tarafından 2003’te yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular sonucu “yatılı ilköğretim bölge okulları ve ilköğretim okulları 6. sınıf öğrencilerinin yazım kurallarıyla ilgili becerileri, tam öğrenme sınırının (%70) altında yerine getirdiğini

ve ilköğretim okulları öğrencilerinin, yatılı ilköğretim bölge okulları öğrencilerine göre yazım kurallarını daha iyi bildiğini ve uygulamada daha başarılı olduklarını göstermektedir.

“Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi” adlı araştırma Aslan tarafından 2006’da doktora tezi olarak hazırlanmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular, yazınsal nitelikli çocuk kitaplarına göre oluşturulmuş Türkçe öğretimi programının; yazılı anlatım becerisini kazandırmada, geleneksel yöntemden daha etkili olduğunu kanıtlamaktadır.

2.7 Tanımlar

Karşılaştırma: Bir niteliğin çeşitli derecelerini (eşitlik, artıklık, üstünlük) belirtme olgusu (Vardar, 2002:129).

Kişi ve nesnelerin benzer veya aynı yanlarını incelemek için kıyaslama (TDK, Güncel Türkçe Sözlük).

Yazma: Yazmak işi (Yazmak 1. Sözü, düşünceyi özel işaret veya harflerle anlatmak. 2. Yazı ile anlatmak, yazıya dökmek) (TDK, 1988: 1613) .

Öğrencinin kendi gördüğünü, duyduğunu, düşündüğünü ve yaşadığını yazarak anlatmasıdır (Kavcar ve diğerleri,1995: 59).

Yazma becerisi: Bireylerin, konuşma ve düşüncelerini anadilinin kurallarına uygun biçimde yazılı olarak anlatmaları (Özdemir, 1987: 77).

III. BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, verilerin çözümlenmesine ve yorumlanmasına yönelik açıklamalara yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Araştırmanın stratejisi; genel olarak temeli ontolojik açıdan nesnellığe, epistemolojik açıdan pozitivizme dayanan, kuramın test edilmesinde tündengelim yöntemini kullanarak indirgemeyi (reductionism) ve genellenebilirliği ilke edinen, nicel araştırma stratejisi ile temeli ontolojik açıdan yapılandırmacılığa, epistemolojik açıdan yorumlamacılığa, bütünselliği (holistic) ve durumsallığı ilke edinen nitel araştırma stratejisinden oluşan karma (mixed form) bir yapı sergilemektedir (Bryman, 2001; Patton, 1990; Yıldırım ve Şimşek, 1999).

Patton (1987)'a göre, yöntemin gücünü artırmanın yollarından biri yöntemlerin bazı özelliklerini birleştirerek karma bir yapı ortaya çıkarmaktır. Her araştırma stratejisinin güçlü yanları bulunmakta; bu stratejiler birlikte kullanıldığında araştırma modelini daha da güçlendirmektedir. Ona göre, nicel araştırma desenleri nitel yorumlamalarla desteklenebilmektedir. Böylelikle hem genişliğine hem de derinlemesine daha zengin bulgulara ulaşılabilir. Sıralanan gerekçelerle bu araştırmada da karma araştırma deseninin kullanılması uygun görülmüştür. Amacı, öğrencilerin herhangi bir öğretimsel uyaran olmadan, karşılaştırmalı metin yazmada kullandıkları parçaları görmek olan bu çalışma, nitel ve nicel araştırma yöntemlerinden oluşmaktadır. Nitel araştırma stratejisi içinde yer alan amaçlı örnekleme yönteminde olup “bütüncül çoklu durum” desenindedir. Nicel araştırma stratejisi içinde yer alan betimsel nitelikli içerik çözümlemesi yazılı anlatım ürünlerinden (kompozisyonlarından) sağlanan nitel veri yöntemi kullanılmıştır.

Bütüncül çoklu durum deseninde birden fazla kendi başına bütüncül olarak algılanabilecek durum söz konusudur. Her bir durum kendi içinde bütüncül olarak ele alınır ve daha sonra birbirleriyle karşılaştırılır. Burada önemli olan nokta, tıpkı deneysel çalışmalarda olduğu gibi, araştırmacının aynı boyutlar hakkında verisini topluyor olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 291).

Ayrıca elde edilen verilerin çözümlemesinde istatistiksel tekniklerden olan “yüzde frekans ortalama istatistikleri”nden ve bağımsız örneklem için “t testi”nden yararlanılmıştır.

3.2 Araştırmanın Çalışma Grupları

Araştırmada durum belirlemesi yapılacağından evren ve örneklem seçimine gidilmemiştir.

Araştırmada ilköğretim 5. sınıf ve 8. sınıf öğrencileri ile çalışılmıştır. Çünkü; alanyazına bakıldığında 5. sınıf düzeyi ilköğretim birinci kademenin sonu ve ilköğretim ikinci kademeye geçiş dönemi olarak görülmektedir. Aynı şekilde ilköğretim 8. sınıf düzeyi ise ilköğretim ikinci kademenin sonu ve ortaöğretime geçiş dönemi olarak görülmektedir. Bu gerekçeler ile araştırmada Ankara ili, Altındağ ilçesi, Nihat Başakar İlköğretim Okulunda okuyan 5. ve 8. sınıf öğrencileri yer almıştır. Çalışmaya 5-A, 5-B ve 5-C sınıfında okuyan 97 öğrenci, 8-A, 8-B ve 8-C sınıfında okuyan 94 öğrenci katılmıştır. Her iki gruba da aynı yönerge ve eşit süre verilmiştir.

3.3 Veri Toplama Araçları ve Uygulama

Araştırmada belirlenen alt problemleri yanıtlamak üzere nicel ve nitel veri toplama araçları ve bu araçların nasıl geliştirildiği aşağıda ana başlıklar halinde sunulmuştur:

Nicel Veri Toplama Aracı: Yazılı Anlatım Süreçlerini Karşılaştırmalı Metin Türünde Yazma Açısından Değerlendirmek için Geliştirilen Kontrol Listesi

Karşılaştırmalı Metin Türünde Yazma Kontrol Listesi(Check List) Türkçe derslerindeki yazılı anlatım süreçlerini öğrenci yazılarına göre karşılaştırmalı metin türünde yazma açısından değerlendirebilmek için nicel araştırma stratejisinin doğasına uygun olarak geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu ölçme aracı, karşılaştırmalı metin türünde yazma açısından Türkçe derslerindeki yazma becerisini geliştirmeye dönük uygulamaları, yazma uygulamalarına katılan öğrencileri değerlendirebilmek için geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilebilmesi için öncelikle ilgili alanyazın incelenerek karşılaştırmalı metin türünde yazmada gerçekleşen süreç oluşumları belirlenmiştir. Bu oluşumlarda; karşılaştırmalı metin türünde yazmanın tanımı, boyutları, özellikleri gibi karşılaştırmalı metin türünde yazma süreçlerini betimleyici özelliklere odaklanılmıştır.

Araştırmanın genel amacı, öğrencilerin, herhangi bir öğretimsel uyaran olmadan, karşılaştırmalı metin yazmada bu metin türüne özgü yapı öğelerini, biçim ve içerik özelliklerini nasıl kullandıklarını görmek olduğundan öğrencilere yazdırılabilecek konu araştırılmış, her öğrencinin yazabilmesi için, “Herhangi iki arkadaşınızı karşılaştırdığınız bir kompozisyon yazınız.” yönergesi, yazılı anlatım konusu olarak belirlenmiştir.

İstenenlerle ilgili sorularının olup olmadığı öğrencilere sorulmuş, öğrencilerden gelen sorular yanıtlanmıştır. Bir ders saatinde verilen birer çizgisiz kağıda çalışmalarını yapmaları istenmiş ve isteyenlere ek kağıt verilmiştir. Süre bittiğinde öğrencilerin çalışmaları toplanmıştır. Bu uygulama, araştırma çalışma grubunda belirtilen bütün şubelerde aynı biçimde gerçekleştirilmiş, karışıklık olmaması için, öğrenci yazıları ayrı ayrı toplanmıştır.

Nitel Veri Toplama Aracı: Karşılaştırmalı Metin Türünde Yazılı Anlatım Becerisini Açığa Çıkaran Açık Uçlu Soru

Bu araç, öğrencilerin, Türkçe derslerinde var olan uygulamalar sonucunda elde ettikleri kazanımlarıyla oluşturdukları yazılı anlatım ürünlerini ortaya çıkarmak için kullanılan karşılaştırmalı metin yazma uyarandır. Türkçe derslerinde gerçekleşen yazma uygulamalarıyla oluşturulan yazılı anlatım ürünlerini değerlendirebilmek için araştırmada nitel araştırma stratejisinin doğasına uygun olarak açık uçlu bir uyarandan oluşan yazılı anlatım konusundan yararlanılmıştır. Öğrencilerin Türkçe derslerindeki yazma uygulamalarıyla oluşturdukları yazılı anlatım ürünlerini elde etmek amacıyla saptanan yazma konusu, özellikle öğrencilerin oluşturduğu yazma ürünlerinin niteliğini karşılaştırmalı metin yazma açısından değerlendirmede kullanılacak verilerin temel kaynağını oluşturmuştur. Karşılaştırmalı Metin Türünde Yazılı Anlatım Becerisini Açığa Çıkaran Açık Uçlu Uyararı seçmede izlenen aşamalar aşağıda ayrıntılarıyla açıklanmıştır:

◇ Yazılı anlatım becerisi testini geliştirebilmek için öncelikle, ilköğretim 5. ve 8. sınıf Türkçe öğretim programının yazma becerisine yönelik hedefleri ile alanyazında yer alan karşılaştırmalı metin yazma uyarıları olarak değerlendirilen yazma konularının ve yazma ürünlerinin nitelikleri incelenmiştir. İlgili alanyazın ayrıntılarıyla incelenerek karşılaştırmalı metin yazma ürünlerinin oluşturulmasını sağlayan konular saptanmıştır. Daha sonra, öğrencilerin yazılı anlatım becerilerini sergileyebilecekleri, her sınıf düzeyi için de geçerli olabilecek program hedefleriyle tutarlı ve var olan öğrenme-öğretme süreçleriyle örtüşük karşılaştırmalı metin yazma konuları belirlenmiştir. Geleneksel değil de karşılaştırmalı metin yazma açısından uygun uyarıların belirlenmesinin temel gerekçesi, uygulanan Türkçe öğretim programı kapsamındaki etkinliklerle öğrencilerden karşılaştırmalı metin yazma ürünlerinin sağlanıp sağlanamayacağının test edilmesidir.

◇ Alanyazına dayalı olarak belirlenen karşılaştırmalı metin yazma konuları gözden geçirilmiş 5. ve 8. sınıf düzeylerinde uygulanabilecek karşılaştırmalı metin yazma konularının neler olabileceğine ilişkin akademik içerikli uzman görüş ve önerileri alınmıştır. Böylelikle her iki sınıf düzeyine yönelik ve her iki sınıf düzeyinde de aynı olmak üzere, toplam 4 karşılaştırmalı metin yazma konusundan oluşan bir liste elde edilmiştir. Bu listede ele alınan karşılaştırmalı metin yazma

konularından hangi konunun yaratıcı özellikleri açığa çıkarmada daha güçlü bir uyaran olacağına ilişkin pilot bir uygulama yapılmış ve bu uygulamadan elde edilen veriler karşılaştırmalar yapılarak test edilmiştir.

◇ Pilot uygulama sürecinde öğrenciler, yazma yoğunluğu bakımından, ilk olarak “Herhangi iki arkadaşınızı karşılaştırdığınız bir kompozisyon yazınız.” konusunu, ikinci olarak “Hemcinslerinizle kurduğunuz arkadaşlık ilişkileri ile karşı cinsteki kişilerle kurduğunuz ilişkileri karşılaştırın desek, hangi özelliklerden bahsetmeyi düşünürdünüz? Düşüncelerinizi bir metin halinde yazınız.” konusunu, üçüncü olarak “Annelik ve babalıktan söz edeceğinizi düşününüz ve düşüncelerinizi bir metin halinde yazınız.” konusunu ve dördüncü olarak da “Kızılay ve Ulus’tan söz edeceğinizi düşününüz ve düşüncelerinizi bir metin halinde yazınız.” konusunu sıralamışlardır. Karşılaştırmalı metin yazma konularının seçiminde hedef kitlenin ilgi ve beklentilerinin dikkate alınması alanyazın açısından da uygunluk göstermektedir.

◇ İlgili ön çalışmalar sonucu elde edilen toplam 4 karşılaştırmalı metin yazma konusundan oluşan liste ayrıca Türkçe öğretimini gerçekleştiren öğretmenlerin görüşlerine de sunulmuştur. Böylelikle yazılı anlatım konularının görünüş ve kapsam geçerliliklerine yönelik kanıtlar elde edilmiştir.

◇ Yapılan çıkarımlar, pilot uygulama ve her bir yazılı anlatım konusuna yönelik uzmanların öncelik sıralamaları “Herhangi iki arkadaşınızı karşılaştırdığınız bir kompozisyon yazınız.” konusunun, yazılı anlatım becerisini açığa çıkaran açık uçlu uyaran olabileceğini göstermiştir. Belirtilen görüşlere dayanılarak uygulama çalışmasının bu konuda yazılacak bir metin ile yapılmasına karar verilmiştir (EK-3).

3.4 Verilerin Çözümlemesi

Çalışma grubuna giren öğrencilerin yazılı anlatım kağıtları, gözlenebilir otuz sekiz maddelik ölçüte göre verilerin tamamı göz önünde tutularak oluşturulmuş ölçütlere göre ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Bu yolla, ilgili araştırma sorularında da

belirtildiği gibi bu çalışmada öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazma düzeyleri arasında sınıf düzeyine ve cinsiyete göre değişen belirgin bir farkın olup olmadığı incelenmiştir.

Araştırmada sayı, yüzde, aritmetik ortalama ve SPSS (istatistik) programı kullanılmış, hesaplar hesap makinesiyle ve SPSS programı ile bilgisayarda yapılmış, yeri geldikçe sonuçlar çizelge ile belirtilmiştir.

Kontrol Listesinde ilgili çözümleme ulamı bulunuyorsa: 1(Var), bulunmuyorsa 0(Yok) şeklinde puanlanmıştır.

1. ve 2. alt problem kapsamında İlköğretim 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, biçim ve içerik özelliklerini kullanma düzeylerine ilişkin bulgular ortaya konurken katılımcı yazılarının sergilediği görünümünün Kontrol Listesine göre değerlendirilmesinde yüzde frekans ortalama istatistikleri kullanılmıştır.

3. ve 4. alt problem kapsamında İlköğretim 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, biçim ve içerik özelliklerini kullanma düzeylerinin sınıf düzeyi ve cinsiyete göre fark gösterip göstermediği konusunda bulgular oluşturulurken katılımcı yazılarının bu açıdan sergilediği görünümünün Kontrol Listesine göre değerlendirilmesinde “Bağımsız gruplar için t testi”nden yararlanılmıştır. “t” testi sürekli değişkenlerden elde edilen verilerin ortalamaları arasındaki anlamlılığı ortaya çıkarmak için kullanılan güçlü bir istatistiktir. Bu testin uygulanabilmesi için bağımlı değişken en az aralık ya da oran ölçeğinde ve iki grup birbirinden bağımsız olmalıdır. Bu test, iki grubun yaklaşık olarak evrendeki varyansları eşit sayıtlısına dayanmaktadır (Büyüköztürk, 2002; Arseven, 1994; Aziz, 1994).

Çizelge 2/a: Çözümleme Ulamları Ayrımı ve Puanları

KARŞILAŞTIRMA ÖĞELERİ	Var (1)	Yok (0)
Birimlerin özelliklerini sunma: Karşılaştırılacak her birim hakkında ayrı ayrı bilgi sunumu yapma		
Belirginleşebilecek Kullanımsal Tercihler:		
a) Yalnızca bir ya da bazı birimler için alt özelliklerin yazılması		
b) Özellik sunumu yaparken karşılaştırma dışı birim ekleme		
Birimlerin özelliklerini karşılaştırarak sunma: Birimleri benzerlik ve farklılık (ayrılık) açısından karşılaştırma		
Belirginleşebilecek Kullanımsal Tercihler:		
a) Karşılaştırma yaparken karşılaştırma dışı birim ekleme		
b) Farklı biçimde karşıtlık ilişkileri kurma: Karşılaştırma sırasında birimler için farklılaşan alt özellikleri sunarken ayrılık ve zıtlık ilişkilerini kullanma		
c) Karşılaştırmada özellik bilgilerini karışık olarak kullanma: Karşılaştırma yaparken benzer öğeler ve zıt öğeler veya ayrılık gösteren öğeler hakkında sunulan bilgileri karışık olarak kullanma		
d) Karşılaştırmada özellik bilgilerini gruplayarak kullanma: Karşılaştırma yaparken benzer öğeler ve zıt öğeler veya ayrılık gösteren öğeler hakkında özellik ulamları(kişilik özellikler, fiziksel özellikler, tutumlar, vb.) açısından gruplayarak bilgi sunma		
e) Karma veya girişik kullanım: Özellik bilgilerini aynı metin içinde hem karışık hem de gruplayarak kullanma		

Çizelge 2/b: Çözümleme Ulamları Ayrımı ve Puanları

KARŞILAŞTIRMA İÇERİĞİ	Var (1)	Yok (0)
Karşılaştırma içermeyen içerik: Planı olmayan, sadece bilgi listesi biçimindeki içerik		
Birimlerin karşılaştırıldığı içerik		
Birimlere indirgenememiş/indirgenmemiş genellemeler içeren içerik		
Benzerlik ve farklılıkların ayrı ayrı verildiği içerik		
Belirginleşebilecek Kullanımsal Tercihler:		
a) Önce benzerlikleri sonra farklılıkları sıralama		
b) Önce farklılıkları sonra benzerlikleri sıralama		
c) Metinde yalnızca bir özellik için (örneğin fiziksel özellikler) benzerlik ve farklılıkları ayırma		
Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı içerik		
Belirginleşebilecek Kullanımsal Tercihler:		
a) Yalnızca bir özellik açısından benzerliği karşılaştırma		
b) Birden çok özellik açısından benzerliği karşılaştırma		
Yalnızca farklılıkların (zıtlıkların ya da ayrılıkların) karşılaştırıldığı içerik		

Çizelge 2/c: Çözümleme Uamları Ayrımı ve Puanları

PARAGRAFLAMA ÖĞELERİ	Var (1)	Yok (0)
Karşılaştırmada benzerlik ve(ya) farklılıkları küçük ve büyük ölçek kullanarak paragraflama		
Benzer ve farklı özellikleri ayırarak paragraflama		
Karşılaştırılan çeşitli özellikleri paragraflama		

Çizelge 2/d: Çözümleme Uamları Ayrımı ve Puanları

PARAGRAFLAMA İÇERİĞİ	Var (1)	Yok (0)
Yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragraflar		
İçeriğin Alt Görünümleri:		
a) Karşılaştırma içermeyen paragraf		
b) Karşılaştırma içeren karma paragraf		
c) Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı paragraf		
d) Yalnızca farklılıkların karşılaştırıldığı paragraf		
Yalnızca genellemeler içeren paragraflar		
İçeriğin Alt Görünümleri:		
a) Karşılaştırma içermeyen paragraf		
b) Karşılaştırma içeren karma paragraf		
c) Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı paragraf		
d) Yalnızca farklılıkların karşılaştırıldığı paragraf		
Hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragraflar		
İçeriğin Alt Görünümleri:		
a) Karşılaştırma içermeyen paragraf		
b) Karşılaştırma içeren karma paragraf		
c) Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı paragraf		
d) Yalnızca farklılıkların karşılaştırıldığı paragraf		

Bu ölçütler, tüm veriler dikkate alınarak oluşturulmuş olup bu metin türüne özgü yapı öğelerini, içerik ve biçim özelliklerini kullanma puan ortalaması öğrencinin yapılan çalışmadan aldığı not olarak değerlendirilmemelidir.

Karşılaştırmalı metne özgü yapı öğelerini, içerik ve biçim özelliklerini eksiksiz bir biçimde sergileyen bir metnin örneğin yukarıdaki kontrol listesinde gösterilen her iki karşılaştırma öğesini de içermesi, ancak gerek birimlere ait özelliklerin sunumunda gerekse de birimlerin özelliklerinin karşılaştırılmasında türe özgülüğü bozan kimi ulamları içermemesi beklenmektedir.

Örneğin:

- uygun yapı parçasının karşılaştırma içermemesi,
- karşılaştırma dışı birim ekleme

Benzer beklenti karşılaştırma içeriği, paragraf öğeleri ve paragraf içeriği açısından da söz konusudur. Örneğin aşağıda sıralanan ulamlar böylesi niteliktedir:

- yalnızca benzerlikleri karşılaştırma,
- yalnızca farklılıkları karşılaştırma,
- benzerlik ve farklılıkları gruplamama,
- yalnızca genellemeler yapma,
- yalnızca genellemeleri paragraflama,
- yalnızca benzerlikleri ya da yalnızca farklılıkları paragraflama,
- paragraflamada genellemeleri birimlere indirgememe

Bu çalışmada büyüyen yaş ve yükselen sınıf düzeyine göre yapı, içerik ve biçim açısından türe özgülüğü belirginleştiren ulamların kullanımında artış, türe özgülüğü bozan ulamların kullanımında ise azalma beklenmektedir. Çalışmada karşılaştırmalı metin yazma becerisinin gelişimi söz konusu ulamların ters ilişkisine göre betimlenmektedir.

IV. BÖLÜM: BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri için toplanan verilerden elde edilen bulgular, çizelge ve açıklamalarıyla verilmiştir.

Araştırmanın 1. alt problemi *Giriş*'te de belirtildiği gibi ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, biçim ve içerik özelliklerini kullanma düzeyleri nedir? sorusu kapsamında oluşturulmuştur.

Bu sorunun yanıtlanması amacıyla değerlendirme sürecinde puanlamada kullanılan kontrol listesindeki her bir maddeyi gerçekleştiren öğrencilerin yüzde frekansları(sıklıkları) ayrı ayrı değerlendirilmiştir. 5. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma öğelerini kullanma yüzdeleri Çizelge 3'te gösterilmiştir.

Çizelge 3: İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Karşılaştırma Öğelerini Kullanma Yüzdeleri

Karşılaştırma Öğeleri		n	%n
Birimlerin özelliklerini sunma	Yok	8	8,9%
	Var	82	91,1%
Belirginleşebilecek Kullanımsal Tercihler:			
a)Yalnızca bir ya da bazı birimler için alt özelliklerin yazılması	Yok	33	36,7%
	Var	57	63,3%
b)Özellik sunumu yaparken karşılaştırma dışı birim ekleme	Yok	64	71,1%
	Var	26	28,9%
Birimlerin özelliklerini karşılaştırarak sunma	Yok	41	45,6%
	Var	49	54,4%
Belirginleşebilecek Kullanımsal Tercihler:			
a)Karşılaştırma yaparken karşılaştırma dışı birim ekleme	Yok	32	35,6%
	Var	58	64,4%
b)Farklı biçimde karşıtlık ilişkileri kurma	Yok	62	68,9%
	Var	28	31,1%
c)Karşılaştırmada özellik bilgilerini karışık olarak kullanma	Yok	26	28,9%
	Var	64	71,1%
d)Karşılaştırmada özellik bilgilerini gruplayarak kullanma	Yok	82	91,1%
	Var	8	8,9%
e)Karma veya girişik kullanım	Yok	83	92,2%
	Var	7	7,8%

Çizelge 3'te yer alan bulgular, aşağıda sıralandığı biçimde yorumlanabilmektedir:

1- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %91'inde ayrı olarak her birim hakkında bilgi sunumunun yapıldığı gözlenmektedir. Metinlerin sadece %9'unda bu özelliğin sergilenmediği gözlenmektedir. İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu birimin özelliklerini yazabilmektedir. İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %63'ünde yalnızca bir ya da bazı birimler için alt özelliklerin yazıldığı ve %37'sinde ise yazılmadığı görülmektedir. Ayrıca metinlerin %28'inde yazan kişinin özellik sunumu yaparken karşılaştırma dışı birim eklediği, %72'sinin ise eklenmediği gözlenmiştir.

2- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %54'ünde birimlerin özellikleri karşılaştırılarak sunulmakta, %46'sında ise sunulmamaktadır.

3- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %64'ünde karşılaştırma yaparken karşılaştırma dışı birim eklendiği, %36'sında eklenmediği gözlenmiştir.

4- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %69'unda farklı biçimde karşıtlık ilişkileri kurulduğu, %31'inde kurulmadığı saptanmıştır.

5- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %71'inde karşılaştırmada özellik bilgilerinin karışık olarak kullanılmakta, %31'inde kullanılmamaktadır.

6- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %9'unda karşılaştırmada özellik bilgilerinin gruplanarak kullanıldığı, %91'inde gruplanmadığı gözlenmektedir.

7- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %8'inde karma veya girişik kullanım"ın olduğu, %92'sinde olmadığı bulgulanmaktadır.

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma içeriklerini kullanma yüzdeleri Çizelge 4’te gösterilmiştir.

Çizelge 4: İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Karşılaştırma İçeriklerini Kullanma Yüzdeleri

Karşılaştırma İçeriği		n	%n
Karşılaştırma içermeyen içerik	Yok	18	20,0%
	Var	72	80,0%
Birimlerin karşılaştırıldığı içerik	Yok	30	33,3%
	Var	60	66,7%
Bimirlere indirgenememiş/indirgenmemiş genellemeler içeren içerik	Yok	67	74,4%
	Var	23	25,6%
Benzerlik ve farklılıkların ayrı ayrı verildiği içerik	Yok	51	56,7%
	Var	39	43,3%
Önce benzerlikleri sonra farklılıkları sıralama	Yok	71	78,9%
	Var	19	21,1%
Önce farklılıkları sonra benzerlikleri sıralama	Yok	80	88,9%
	Var	10	11,1%
Metinde yalnızca bir özellik için (örneğin fiziksel özellikler) benzerlik ve farklılıkları ayırma	Yok	76	84,4%
	Var	14	15,6%
Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı içerik	Yok	61	67,8%
	Var	29	32,2%
Yalnızca bir özellik açısından benzerliği karşılaştırma	Yok	75	83,3%
	Var	15	16,7%
Birden çok özellik açısından benzerliği karşılaştırma	Yok	85	94,4%
	Var	5	5,6%
Yalnızca farklılıkların (zıtlıkların ya da ayrılıkların) karşılaştırıldığı içerik	Yok	55	61,1%
	Var	35	38,9%

Çizelge 4’te yer alan bulgular, aşağıda sıralandığı biçimde yorumlanabilmektedir:

1- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %80’inde karşılaştırma içermeyen içerik kullanılmakta, %20’sinde ise karşılaştırma içeren metinler oluşturulduğu saptanmaktadır.

2- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %67'sinde içerikte birimlerin karşılaştırıldığı , %33'ünde karşılaştırılmadığı gözlenmektedir.

3- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %26'sında içeriğin birimlere indirgenememiş/indirgenmemiş genellemeler içerdiği, %74'ünde içermediği görülmektedir.

4- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %43'ünde içerikte benzerlik ve farklılıkların ayrı ayrı verildiği, %57'sinde ayrı verilmediği gözlenmiştir. Benzerlik ve farklılıkların ayrı ayrı verildiği metinlerin %21'inde önce benzerliklerin sonra farklılıkların sıralandığı gözlenmiştir.

Benzerlik ve farklılıkların ayrı ayrı verildiği metinlerin %11'inde önce farklılıkların sonra benzerliklerin sıralandığı görülmektedir.

Benzerlik ve farklılıkların ayrı ayrı verildiği metinlerin %16'sında metinde yalnızca bir özellik için (örneğin fiziksel özellikler) benzerlik ve farklılıklar ayrılmakta, %84'ünde ayrılmamaktadır.

5- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %32'sinde yalnızca benzerlikler karşılaştırılmaktadır, %68'inde ise durum tersidir.

Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı metinlerin %17'sinde yalnızca bir özellik açısından benzerlik karşılaştırması yapılmakta, %83'ünde bu durum gözlenmemektedir.

Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı metinlerin %6'sında birden çok özellik açısından benzerliği karşılaştırması yapılmakta, %94'ünde ise birden çok özellik karşılaştırması yapılmamaktadır.

6- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %39'unda yalnızca farklılıkların (zıtlıkların ya da ayrılıkların) karşılaştırıldığı, %61'inde ise yalnızca farklılık karşılaştırmasının bulunmadığı gözlenmiştir.

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken paragraflama öğelerini kullanma yüzdeleri Çizelge 5'te gösterilmiştir.

Çizelge 5: İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Paragraflama Öğelerini Kullanma Yüzdeleri

Paragraflama Öğeleri		n	%n
Karşılaştırmada benzerlik ve(ya) farklılıkları küçük ve büyük ölçek kullanarak paragraflama	Yok	74	82,2%
	Var	16	17,8%
Benzer ve farklı özellikleri ayırarak paragraflama	Yok	64	71,1%
	Var	26	28,9%
Karşılaştırılan çeşitli özellikleri paragraflama	Yok	40	44,4%
	Var	50	55,6%

Çizelge 5'te yer alan bulgular, aşağıda sıralandığı biçimde yorumlanabilmektedir:

1- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin ürettikleri karşılaştırmalı metinlerin %18'inde benzerlik ve(ya) farklılıkların küçük ve büyük ölçek kullanılarak paragraflandığı, %82'sinin bu biçimsel düzenlemeyi içermediği görülmektedir.

2- Metinlerin %29'unda paragraflamada benzer ve farklı özellikler ayrılmakta, %71'inde ayrılmamaktadır.

3- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazdıkları metinlerin %56'sında karşılaştırılan özellikler paragraflanmakta, %44'ünde paragraflanmamaktadır.

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken paragraf içeriği kurmada yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafları kullanma yüzdeleri Çizelge 6’da gösterilmiştir.

Çizelge 6: İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Paragraf İçeriği Kurmada Yalnızca Birimler İçeren Paragrafları Kullanma Yüzdeleri

Paragraf İçeriği		n	%n
Yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragraflar İçeriğin Alt Görünümleri:	Yok	20	22,2%
	Var	70	77,8%
a) Karşılaştırma içermeyen paragraf	Yok	24	26,7%
	Var	66	73,3%
b) Karşılaştırma içeren karma paragraf	Yok	41	45,6%
	Var	49	54,4%
c) Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı paragraf	Yok	57	63,3%
	Var	33	36,7%
d) Yalnızca farklılıkların karşılaştırıldığı paragraf	Yok	40	44,4%
	Var	50	55,6%

Çizelge 6’da yer alan bulgular, aşağıda sıralandığı biçimde yorumlanabilmektedir:

1- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazdıkları metinlerin %78’inde yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafları kullandıkları, %22’sinde ise diğer paragraf içeriği türlerinin de yer aldığı gözlenmektedir.

2- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazdıkları metinlerin %73’ünde bu tür paragrafların hiçbir karşılaştırma içermediği, %27’sinde ise karşılaştırma ilişkilerine yer verildiği görülmektedir.

3- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazdıkları metinlerin %54’ünde birimler hakkındaki paragrafların karşılaştırma içeren karma paragraflar olduğu, %46’sında içerik açısından bu alt paragraf görünümünün kullanılmadığı görülmektedir.

4- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin ürettikleri metinlerin %37'sinde yalnızca benzerlik karşılaştırmalarının paragraflandığı, %63'ünde böyle bir biçimsel düzenlemenin yeğlenmediği gözlenmektedir.

5- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %56'sında birimler hakkında yalnızca farklılık karşılaştırmalarının paragraflandığı, %44'ünde böyle bir biçimsel düzenlemeye gidilmediği gözlenmektedir.

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken paragraf içeriği kurmada yalnızca genellemeler içeren paragrafları kullanma yüzdeleri Çizelge 7'de gösterilmiştir.

Çizelge 7: İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Paragraf İçeriği Kurmada Yalnızca Genellemeler İçeren Paragrafları Kullanma Yüzdeleri

Paragraf İçeriği		n	%n
Yalnızca genellemeler içeren paragraflar İçeriğin Alt Görünümleri:	Yok	66	73,3%
	Var	24	26,7%
Karşılaştırma içermeyen paragraf	Yok	64	71,1%
	Var	26	28,9%
Karşılaştırma içeren karma paragraf	Yok	77	85,6%
	Var	13	14,4%
Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı paragraf	Yok	83	92,2%
	Var	7	7,8%
Yalnızca farklılıkların karşılaştırıldığı paragraf	Yok	75	83,3%
	Var	15	16,7%

Çizelge 7'de yer alan bulgular, aşağıda sıralandığı biçimde yorumlanabilmektedir:

1- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin ürettikleri metinlerin %73'ünde yalnızca genellemeler içeren paragraflar bulunmaktadır. %27'sinde ise metinlerin yalnızca genellemeler içeren paragraflardan oluşmadığı görülmektedir.

2- Metinlerin %29'unda yalnızca genellemeler içeren paragrafların hiçbir karşılaştırma içermediği, %71'inde ise paragraf içeriklerinde karşılaştırma ilişkilerine yer verildiği gözlenmektedir.

3- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin ürettikleri metinlerin %14'ünde bu tür paragrafların karşılaştırma içeren karma paragraflar olduğu, %86'sında paragraf içeriklerinin bu alt görünümde olmadığı gözlenmektedir.

4- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazdıkları metinlerin %8'inde genelleme paragraflarının yalnızca benzerlikleri içerdiği, %92'sinde bu düzenlemenin yeğlenmediği gözlenmiştir.

5- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazdıkları metinlerin %17'sinde genelleme paragraflarının yalnızca farklılık karşılaştırması içerdiği, %83'ünde paragraf içeriklerinin yalnızca farklılık karşılaştırması içermediği gözlenmiştir.

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken paragraf içeriği kurmada hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragrafları kullanma yüzdeleri Çizelge 8'de gösterilmiştir.

Çizelge 8: İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Paragraf İçeriği Kurmada Hem Birimler Hakkında Bilgi İçeren Hem de Genellemeler İçeren Paragrafları Kullanma Yüzdeleri

Paragraf İçeriği		n	%n
Hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragraflar İçeriğin Alt Görünümleri:	Yok	81	90,0%
	Var	9	10,0%
Karşılaştırma içermeyen paragraf	Yok	83	92,2%
	Var	7	7,8%
Karşılaştırma içeren karma paragraf	Yok	77	85,6%
	Var	13	14,4%
Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı paragraf	Yok	82	91,1%
	Var	8	8,9%
Yalnızca farklılıkların karşılaştırıldığı paragraf	Yok	80	88,9%
	Var	10	11,1%

Çizelge 8’de yer alan bulgular, aşağıda sıralandığı biçimde yorumlanabilmektedir:

1- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %10’unda hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragrafların yapıldığı, %90’ında bu tür paragrafların yer almadığı gözlenmektedir.

2- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazdıkları metinlerin %8’inde bu tür paragraflar karşılaştırma içermemekte, %92’sinde içermektedir.

3- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %14’ünde bu tür paragrafların karşılaştırma içeren karma paragraflar olduğu, %86’sında ilgili paragraf içeriğinde söz konusu alt görünümün kullanılmadığı saptanmaktadır.

4- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazdıkları metinlerin %9’unda bu paragraf içeriğini sergileyen paragraflarda yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı görülmektedir. Buna karşın, %91’inde ilgili paragraf içerikleri farklı alt görünümleri sergilemektedir.

5- İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yazdıkları metinlerin %11’inde anılan paragraf türünde yalnızca farklılıkların karşılaştırıldığı, %89’unda paragraf içeriğinin böylesi bir düzenleme göstermediği bulgulanmıştır.

Araştırmanın 2. alt problemi, daha önce de belirtildiği gibi ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, biçim ve içerik özelliklerini kullanma düzeyleri nedir? sorusu kapsamında oluşturulmuştur.

Bu sorunun yanıtlanması amacıyla puanlamada kullanılan kontrol listesindeki her bir maddeyi gerçekleştiren öğrencilerin yüzde frekansları(sıklıkları)

değerlendirilmiştir. 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma öğelerini kullanma yüzdeleri Çizelge 9’da gösterilmiştir:

Çizelge 9: İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Karşılaştırma Öğelerini Kullanma Yüzdeleri

Karşılaştırma Öğeleri		n	%n
Birimlerin özelliklerini sunma Belirginleşebilecek Kullanımsal Tercihler:	Yok	18	20,9%
	Var	68	79,1%
a)Yalnızca bir ya da bazı birimler için alt özelliklerin yazılması	Yok	22	25,6%
	Var	64	74,4%
b)Özellik sunumu yaparken karşılaştırma dışı birim ekleme	Yok	82	95,3%
	Var	4	4,7%
Birimlerin özelliklerini karşılaştırarak sunma Belirginleşebilecek Kullanımsal Tercihler:	Yok	28	32,6%
	Var	58	67,4%
a)Karşılaştırma yaparken karşılaştırma dışı birim ekleme	Yok	30	34,9%
	Var	56	65,1%
b)Farklı biçimde karşıtlık ilişkileri kurma	Yok	63	73,3%
	Var	23	26,7%
c)Karşılaştırmada özellik bilgilerini karışık olarak kullanma	Yok	9	10,5%
	Var	77	89,5%
d)Karşılaştırmada özellik bilgilerini gruplayarak kullanma	Yok	81	94,2%
	Var	5	5,8%
e)Karma veya girişik kullanım	Yok	81	94,2%
	Var	5	5,8%

Çizelge 9’da yer alan bulgular, aşağıda sıralandığı biçimde yorumlanabilmektedir:

1- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazdıkları metinlerin %79’unda birimlerin özelliklerinin sunulduğu gözlenmektedir. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %21’inde birimler için özellik sunumu yapılmadığı; başka bir deyişle öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun birimlerin özelliklerini yazabildikleri gözlenmektedir. Öğrenciler tarafından üretilen metinlerin %74’ünde yalnızca bir ya da bazı birimler için alt özellik yazıldığı ve %26’sında ise yazılmadığı

görülmektedir. Ayrıca metinlerin %5'inde özellik sunumu yapılırken karşılaştırma dışı birim eklendiği, %95'inde ise karşılaştırma dışı birimlere yer verilmediği gözlenmektedir.

2- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %67'sinde birimlerin özellikleri karşılaştırılarak sunulmakta, %33'ünde birim karşılaştırmalarına yer verilmemektedir.

3- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %65'inde özellik sunumundaki durumun tersine karşılaştırma yapılırken karşılaştırma dışı birim eklemesi yapıldığı, %35'inde ise böyle bir eklemenin yapılmadığı görülmektedir.

4- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazdıkları metinlerin %27'sinde farklı biçimde (zıtlık-ayrılık) karşıtlık ilişkileri kurulmakta, %73'ünde kurulmamaktadır.

5- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %90'ında karşılaştırmada özellik bilgilerinin karışık olarak kullanıldığı, %10'unda karışık kullanımın olmadığı gözlenmektedir.

6- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %6'sında karşılaştırmada özellik bilgilerini gruplayarak kullandıkları görülmektedir, %94'ünde böyle bir gruplama yapılmamıştır.

7- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %6'sında hem karma veya girişik kullanım sergilenmektedir. %94'ünde ise bu tür kullanım gözlenmemiştir.

İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma içeriklerini kullanma yüzdeleri Çizelge 10'da gösterilmiştir.

Çizelge 10: İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken
Karşılaştırma İçeriğini Kullanma Yüzdeleri

Karşılaştırma İçeriği		n	%n
Karşılaştırma içermeyen içerik	Yok	50	58,1%
	Var	36	41,9%
Birimlerin karşılaştırıldığı içerik	Yok	18	20,9%
	Var	68	79,1%
Birimlere indirgenememiş/indirgenmemiş genellemeler içeren içerik	Yok	65	75,6%
	Var	21	24,4%
Benzerlik ve farklılıkların ayrı ayrı verildiği içerik	Yok	31	36,0%
	Var	55	64,0%
Önce benzerlikleri sonra farklılıkları sıralama	Yok	61	70,9%
	Var	25	29,1%
Önce farklılıkları sonra benzerlikleri sıralama	Yok	53	61,6%
	Var	33	38,4%
Metinde yalnızca bir özellik için (örneğin fiziksel özellikler) benzerlik ve farklılıkları ayırma	Yok	84	97,7%
	Var	2	2,3%
Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı içerik	Yok	75	87,2%
	Var	11	12,8%
Yalnızca bir özellik açısından benzerliği karşılaştırma	Yok	80	93,0%
	Var	6	7,0%
Birden çok özellik açısından benzerliği karşılaştırma	Yok	83	96,5%
	Var	3	3,5%
Yalnızca farklılıkların (zıtlıkların ya da ayrılıkların) karşılaştırıldığı içerik	Yok	51	59,3%
	Var	35	40,7%

Çizelge 10’da yer alan bulgular, aşağıda sıralandığı biçimde yorumlanabilmektedir:

1- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları karşılaştırmalı metinlerin %42’sinde içerik karşılaştırma içermemektedir, %58’inde ise içeriğin karşılaştırmalar içerdiği gözlenmiştir.

2- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %79’unda içerikte birimler karşılaştırılmaktadır, %21’inde ise beklenin tersine birim karşılaştırması yapılmadığı gözlenmiştir.

3- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %24'ü birimlere indirgenememiş/indirgenmemiş genellemeler içermekte, %76'sında bu tür genellemeler bulunmamaktadır.

4- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %64'ünde benzerlik ve farklılıkların ayrı ayrı verildiği görülmektedir, %36'sında böyle bir ayrıma gidilmediği gözlenmiştir. Benzerlik ve farklılıkların ayrı ayrı verildiği metinlerin %29'unda önce benzerliklerin sonra farklılıkların sunulduğu, % 71'inde bu sunum sırasının kullanılmadığı görülmektedir.

Benzerlik ve farklılıkların ayrı ayrı verildiği metinlerin %38'inde önce farklılıklar sonra benzerlikler sıralanmaktadır, %62'sinde ise bu sıralama kullanılmamıştır.

Benzerlik ve farklılıkların ayrı ayrı verildiği metinlerin %2'sinde ise benzerlik ve farklılıklar yalnızca bir özellik (örneğin fiziksel özellikler) açısından ayrılmıştır, %98'inde böyle bir durum gözlenmemektedir.

5- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %13'ünde yalnızca benzerlikler karşılaştırılmaktadır, %87'sinde ise yalnızca benzerlik karşılaştırması ile karşılaşılmamaktadır.

Yalnızca benzerlikleri karşılaştıran metinlerin %7'sinde yalnızca bir özellik açısından benzerlik karşılaştırması yapılmakta, %93'ünde bu durum görülmemektedir.

Yalnızca benzerlikleri karşılaştıran metinlerin %3.5'inde birden çok özellik açısından benzerlik karşılaştırması yapılmakta, %96.5'inde ise birden çok özellik açısından karşılaştırma yapılmamaktadır.

6- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin ürettikleri karşılaştırmalı metinlerin %41'inde yalnızca farklılıkların (zıtlıkların ya da ayrılıkların) karşılaştırıldığı gözlenmektedir, %59'unda böyle bir bu durum ortaya çıkmamıştır.

İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken paragraflama öğelerini kullanma yüzdeleri Çizelge 11’de gösterilmiştir.

Çizelge 11: İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Paragraflama Öğelerini Kullanma Yüzdeleri

Paragraflama Öğeleri		n	%n
Karşılaştırmada benzerlik ve(ya) farklılıkları küçük ve büyük ölçek kullanarak paragraflama	Yok	80	93,0%
	Var	6	7,0%
Benzer ve farklı özellikleri ayırarak paragraflama: Benzerliklerin bir tarafa, farkların (zıtlık veya ayrılık) diğer tarafa gruplandığı paragraflar	Yok	54	62,8%
	Var	32	37,2%
Karşılaştırılan çeşitli özellikleri paragraflama: Birimlerin karşılaştırıldığı paragraflar	Yok	19	22,1%
	Var	67	77,9%

Çizelge 11’de yer alan bulgular, aşağıda sıralandığı biçimde yorumlanabilmektedir:

1- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %7’sinde karşılaştırmada benzerlik ve(ya) farklılıkları küçük ve büyük ölçek kullanarak paragrafladıkları, %93’ünde ise böyle bir düzenlemenin kullanılmadığı gözlenmektedir.

2- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %37’sinde paragraflamada benzer ve farklı özellikler ayrılmakta, %63’ünde ayrılmamaktadır.

3- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %78’inde karşılaştırılan özellikler paragraflanmakta, %22’sinde paragraflanmamaktadır.

İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken paragraf içeriği kurmada yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafları kullanma yüzdeleri Çizelge 12’de gösterilmiştir.

Çizelge 12: İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Paragraf İçeriği
Kurmada Yalnızca Birimler Hakkında Bilgi İçeren Paragrafları Kullanma Düzeyleri

Paragraf İçeriği		n	%n
Yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragraflar İçeriğin Alt Görünümleri:	Yok	47	54,7%
	Var	39	45,3%
a) Karşılaştırma içermeyen paragraf	Yok	43	50,0%
	Var	43	50,0%
b) Karşılaştırma içeren karma paragraf	Yok	41	47,7%
	Var	45	52,3%
c) Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı paragraf	Yok	63	73,3%
	Var	23	26,7%
d) Yalnızca farklılıkların karşılaştırıldığı paragraf	Yok	54	62,8%
	Var	32	37,2%

Çizelge 12’de yer alan bulgular, aşağıda sıralandığı biçimde yorumlanabilmektedir:

1- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %45’inde yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafları kullandıkları, %55’inde ise farklı paragraf içeriklerine de yer verildiği görülmektedir.

2- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %50’sinde yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafların hiçbir karşılaştırma içermemektedir. %50’sinde ise bu tür paragraflarda karşılaştırma ilişkilerine yer verilmektedir.

3- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %52’sinde bu tür paragrafların karşılaştırma içeren karma paragraflar olduğu, %48’inde paragraf içeriğinde bu alt görünümün kullanılmadığı görülmektedir.

4- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %27’sinde bu tür paragraflarda yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı, %63’ünde paragraf içeriğinde farklı düzenlemelere de gidildiği gözlenmektedir.

5- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %73'ünde birimler hakkında bilgi veren paragrafların yalnızca farklılık karşılaştırmaları içerdiği, %44'ünde böyle bir yığılmanın olmadığı gözlenmiştir.

İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken paragraf içeriği kurmada yalnızca genellemeler içeren paragrafları kullanma düzeyleri Çizelge 13'te gösterilmiştir.

Çizelge 13: İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Paragraf İçeriği Kurmada Yalnızca Genellemeler İçeren Paragrafları Kullanma Düzeyleri

Paragraf İçeriği		n	%n
Yalnızca genellemeler içeren paragraflar İçeriğin Alt Görünümleri:	Yok	64	74,4%
	Var	22	25,6%
Karşılaştırma içermeyen paragraf	Yok	64	74,4%
	Var	22	25,6%
Karşılaştırma içeren karma paragraf	Yok	69	80,2%
	Var	17	19,8%
Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı paragraf	Yok	82	95,3%
	Var	4	4,7%
Yalnızca farklılıkların karşılaştırıldığı paragraf	Yok	78	90,7%
	Var	8	9,3%

Çizelge 13'te yer alan bulgular, aşağıda sıralandığı biçimde yorumlanabilmektedir:

1- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %26'sında yalnızca genellemeler içeren paragraflar bulunmakta, %74'ünde ise diğer paragraf içeriklerine de yer verilmektedir.

2- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %26'sında bu tür paragraflar karşılaştırma içermeyen paragraflardır. %74'ünde ise ilgili paragrafların karşılaştırma içerdiği gözlenmiştir.

3- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %20'sinde bu tür paragrafların karşılaştırma içeren karma paragraflar olduğu, %80'inde bu tür paragraflarda diğer alt görünümlerin de kullanıldığı görülmektedir.

4- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %5'inde yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı paragrafların olduğu, %95'inde olmadığı gözlenmiştir.

5- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları metinlerin %9'unda genelleme paragraflarında yalnızca farklılıkların karşılaştırıldığı, %91'inin bu durumu sergilemediği gözlenmiştir.

İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken paragraf içeriği kurmada hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragrafları kullanma yüzdeleri Çizelge 14'te gösterilmiştir.

Çizelge 14: İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Paragraf İçeriği Kurmada Hem Birimler Hakkında Bilgi İçeren Hem de Genellemeler İçeren Paragrafları Kullanma Yüzdeleri

Paragraf İçeriği		n	%n
Hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragraflar İçeriğin Alt Görünümleri:	Yok	80	93,0%
	Var	6	7,0%
Karşılaştırma içermeyen paragraf	Yok	80	93,0%
	Var	6	7,0%
Karşılaştırma içeren karma paragraf	Yok	86	100,0%
	Var	0	0,0%
Yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı paragraf	Yok	84	97,7%
	Var	2	2,3%
Yalnızca farklılıkların karşılaştırıldığı paragraf	Yok	84	97,7%
	Var	2	2,3%

Çizelge 14'te yer alan bulgular, aşağıda sıralandığı biçimde yorumlanabilmektedir:

1- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazdıkları metinlerin %7'sinde hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragraflar kullanılmaktadır, %93'ünde bu tür paragraf içeriğinin kullanılmadığı gözlenmiştir.

2- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazdıkları metinlerin %7'sinde bu tür paragrafların karşılaştırma içermeyen paragraflar olduğu, %93'ünün karşılaştırma içerdiği gözlenmiştir.

3- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazdıkları metinlerde karşılaştırma içeren karma paragraflar kullanılmadığı gözlenmiştir.

4- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazdıkları metinlerin %2'sinde bu tür paragraflarda yalnızca benzerliklerin karşılaştırıldığı, %98'inde yalnızca benzerlik karşılaştırması yapılmadığı gözlenmiştir.

5- İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazdıkları metinlerin %2'sinde böylesi paragrafların yalnızca farklılık karşılaştırması içerdiği, %98'inin ise bu durumu sergilemediği bulgulanmıştır.

Araştırmanın 3. alt problemi, hatırlanacağı gibi ilköğretim 5. sınıf ile 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, biçim ve içerik özelliklerini kullanım düzeyleri sınıf düzeylerine göre farklılık göstermekte midir? sorusu kapsamında oluşturulmuştur.

Bu çalışmada, ilköğretim 5. sınıf ile 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, biçim ve içerik özelliklerini kullanım düzeylerinin sınıf düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediği sorusuna yönelik bulgular *Yöntem* bölümünde de değinildiği gibi bağımsız örneklemeler için t testi ile yapılan çözümlemeler ile elde edilmiştir. Çözümleme sonuçları Çizelge 15'te yer almaktadır.

Çizelge 15: İlköğretim 5. Sınıf İle 8. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Metin Türüne Özgü Yapı Öğelerini, İçerik ve Biçim Özelliklerini Kullanma Ortalamaları (Sınıf Düzeylerine Göre)

<i>Yapı öğelerini, İçerik ve Biçim Özellikleri</i>	<i>Sınıf</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>
Karşılaştırma Öğeleri (9 ölçüt var, toplam 9 puan)	5.sınıf	90	4,21	1,88	0,087	174	0,930
	8.sınıf	86	4,19	1,92			
Karşılaştırma İçeriği (11 ölçüt toplam 11 puan)	5.sınıf	90	3,57	2,08	0,509	174	0,611
	8.sınıf	86	3,43	1,39			
Paragraflama Öğeleri (3 ölçüt toplam 3 puan)	5.sınıf	90	2,21	1,27	0,917	174	0,361
	8.sınıf	86	2,05	1,11			
Paragraflama İçeriği -Birimler hakkında- (5 ölçüt toplam 5 puan)	5.sınıf	90	2,20	1,24	3,347	174	0,001*
	8.sınıf	86	1,62	1,06			
Paragraflama İçeriği - Genellemeler hakkında - (5 ölçüt toplam 5 puan)	5.sınıf	90	0,68	1,08	0,529	174	0,597
	8.sınıf	86	0,59	1,04			
Paragraflama İçeriği -Birimler ve Genellemeler hakkında- (5 ölçüt toplam 5 puan)	5.sınıf	90	0,38	0,87	2,624	174	0,009*
	8.sınıf	86	0,12	0,32			

*p<0.05

İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma öğelerini kullanma ortalaması ($\bar{X} = 4.21$), ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinden ($\bar{X} = 4.19$) çok az bir farkla daha yüksektir. Ancak istatistiksel olarak ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma öğelerini kullanma ortalaması ile 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma öğelerini kullanma ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Bir başka deyişle, ilköğretim 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırma öğelerini kullanma **düzeyleri** birbirine benzerdir.

İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma içeriklerini kullanma ortalaması ($\bar{X} = 3.57$), ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinden ($\bar{X} = 3.43$) daha yüksektir. Ancak istatistiksel olarak ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma içeriklerini kullanma ortalaması ile ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma içeriklerini kullanma ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Bir başka deyişle, İlköğretim 5. sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırma içeriklerini kullanma **düzeyleri** birbirine benzerdir.

İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken paragraflama öğelerini kullanma ortalaması ($\bar{X} = 2.21$), ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinden ($\bar{X} = 2.05$) daha yüksektir. Ancak istatistiksel olarak ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken paragraflama öğelerini kullanma ortalaması ile ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken paragraflama öğelerini kullanma ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($P>0.05$). Bir başka deyişle, ilköğretim 5. sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin paragraflama öğelerini kullanma **düzeyleri** birbirine benzerdir.

İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafları kullanma ortalaması ($\bar{X} = 2.20$), ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinden ($\bar{X} = 1.62$) daha yüksektir. İstatistiksel olarak ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafları kullanma ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). İlköğretim 5. sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafları kullanma **düzeyleri** birbirlerinden farklıdır.

İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken yalnızca genellemeler içeren paragrafları kullanma ortalaması ($\bar{X} = 0.68$), ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinden ($\bar{X} = 0.59$) daha yüksektir. Ancak, istatistiksel olarak ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken yalnızca genellemeler içeren paragrafları kullanma ortalaması ile ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı

metin yazarken yalnızca genellemeler içeren paragrafları kullanma ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). İlköğretim 5. sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin yalnızca genellemeler içeren paragrafları kullanma **düzeyleri** birbirlerine benzerdir.

İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragrafları kullanma ortalaması ($\bar{X} = 0.38$), ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinininkinden ($\bar{X} = 0.12$) daha yüksektir. İstatistiksel olarak da ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragrafları kullanma ortalaması ile 8. sınıf öğrencilerinin bu tür paragrafları kullanma ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($P<0.05$). İlköğretim 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragrafları kullanma **düzeyleri** birbirlerinden farklıdır.

Araştırmanın 4.a. alt problemi, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, içerik ve biçim özelliklerini kullanma düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir? sorusu kapsamında oluşturulmuştur.

Bu çalışmada ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, içerik ve biçim özelliklerini kullanım düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik bulgular ortaya konurken bağımsız örneklemeler için t testi ile çözümlemeler yapılmıştır. Çözümleme sonuçları Çizelge 16'da yer almaktadır.

Çizelge 16: İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Metin Türüne Özgü Yapı Öğelerini, İçerik ve Biçim Özelliklerini Kullanma Ortalaması (Cinsiyete Göre)

<i>Yapı Öğeleri, İçerik ve Biçim Özellikleri</i>	<i>Sınıf</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Std. sapma</i>	<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>
Karşılaştırma Öğeleri (9 ölçüt var, toplam 9 puan)	Kız	47	4,40	1,84	1,018	88	0,311
	Erkek	43	4,00	1,93			
Karşılaştırma İçeriği (11 ölçüt toplam 11 puan)	Kız	47	4,06	2,09	2,432	88	0,017*
	Erkek	43	3,02	1,96			
Paragraflama Öğeleri (3 ölçüt toplam 3 puan)	Kız	47	2,45	1,33	1,870	88	0,065
	Erkek	43	1,95	1,15			
Paragraflama İçeriği -Birimler hakkında- (5 ölçüt toplam 5 puan)	Kız	47	2,28	1,19	0,611	88	0,542
	Erkek	43	2,12	1,29			
Paragraflama İçeriği - Genellemeler hakkında - (5 ölçüt toplam 5 puan)	Kız	47	0,89	1,17	2,018	88	0,047*
	Erkek	43	0,44	0,93			
Paragraflama İçeriği -Birimler ve Genellemeler hakkında- (5 ölçüt toplam 5 puan)	Kız	47	0,49	0,98	1,279	88	0,204
	Erkek	43	0,26	0,73			

*p<0.05

İlköğretim 5. sınıf kız öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma öğelerini kullanma ortalaması ($\bar{X} = 4.40$), erkek öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 4.00$) daha yüksektir. Ancak istatistiksel olarak kız öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma öğelerini kullanma ortalaması ile erkek öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma öğelerini kullanma ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Bir başka deyişle, ilköğretim 5. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin karşılaştırma öğelerini kullanma düzeyleri birbirine benzerdir.

İlköğretim 5. sınıf kız öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma içeriklerini kullanma ortalaması ($\bar{X} = 4.06$), erkek öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 3.02$) daha yüksektir. İstatistiksel olarak da kız ve erkek öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma içeriklerini kullanma ortalaması arasında anlamlı bir fark

bulunmuştur ($p<0.05$). Bir başka deyişle, ilköğretim 5. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin karşılaştırma içeriklerini kullanma düzeyleri birbirinden farklıdır.

İlköğretim 5. sınıf kız öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken paragraflama öğelerini kullanma ortalaması ($\bar{X} = 2.45$), erkek öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 1.95$) daha yüksektir. Ancak istatistiksel olarak kız ve erkek öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken paragraflama öğelerini kullanma ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Bir başka deyişle, kız ve erkek öğrencilerin paragraflama öğelerini kullanma düzeyleri birbirine benzerdir.

İlköğretim 5.sınıf kız öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafları kullanma ortalaması ($\bar{X} = 2.28$), erkek öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 2.12$) daha yüksektir. Ancak istatistiksel olarak kız ve erkek öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafları kullanma ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Bir başka deyişle, kız ve erkek öğrencilerin yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafları kullanma düzeyleri birbirine benzerdir.

İlköğretim 5.sınıf kız öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken yalnızca genellemeler içeren paragrafları kullanma ortalaması ($\bar{X} = 0.89$), erkek öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 0.44$) daha yüksektir. İstatistiksel olarak da kız ve erkek öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken yalnızca genellemeler içeren paragrafları kullanma ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$).

İlköğretim 5.sınıf kız öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragrafları kullanma ortalaması ($\bar{X} = 0.49$), erkek öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 0.26$) daha yüksektir. Ancak, kız ve erkek öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragrafları kullanma ortalaması arasında anlamlı

bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Bir başka deyişle, kız ve erkek öğrencilerin bu tür paragrafları kullanma düzeyleri birbirine benzerdir.

Araştırmanın 4.b. alt problemi, tezin alt problemleri sunulurken belirtildiği gibi ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin türünde yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, içerik ve biçim özelliklerini kullanma düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir? sorusu kapsamında oluşturulmuştur.

İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, içerik ve biçim özelliklerini kullanım düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular bağımsız örneklemeler için t testi yapılarak ortaya konmuştur. Çözümleme sonuçları Çizelge 17’de sunulmaktadır.

Çizelge 17: İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Metin Yazarken Metin Türüne Özgü Yapı Öğelerini, İçerik ve Biçim Özelliklerini Kullanma Ortalaması (Cinsiyete Göre)

<i>Yapı Öğeleri, İçerik ve Biçim Özellikleri</i>	<i>Sınıf</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Std.sapma</i>	<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>
Karşılaştırma Öğeleri (9 ölçüt var, toplam 9 puan)	Kız	45	4,27	1,84	0,406	84	0,686
	Erkek	41	4,10	2,02			
Karşılaştırma İçeriği (11 ölçüt toplam 11 puan)	Kız	45	3,80	1,14	2,687	84	0,009*
	Erkek	41	3,02	1,52			
Paragraflama Öğeleri (3 ölçüt toplam 3 puan)	Kız	45	2,38	1,13	3,051	84	0,003*
	Erkek	41	1,68	0,96			
Paragraflama İçeriği -Birimler hakkında- (5 ölçüt toplam 5 puan)	Kız	45	1,58	1,03	-	84	0,728
	Erkek	41	1,66	1,11			
Paragraflama İçeriği - Genellemeler hakkında - (5 ölçüt toplam 5 puan)	Kız	45	0,80	1,14	1,957	84	0,054
	Erkek	41	0,37	0,89			
Paragraflama İçeriği -Birimler ve Genellemeler hakkında- (5 ölçüt toplam 5 puan)	Kız	45	0,18	0,39	1,880	84	0,064
	Erkek	41	0,05	0,22			

* $p<0.05$

İlköğretim 8. sınıf kız öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma öğelerini kullanma ortalaması ($\bar{X} = 4.27$), erkek öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 4.10$) daha yüksektir. Ancak istatistiksel olarak kız ve erkek öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma öğelerini kullanma ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > 0.05$). Bir başka deyişle, ilköğretim 8. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin karşılaştırma öğelerini kullanma **düzeyleri** birbirine benzerdir.

İlköğretim 8. sınıf kız öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma içeriklerini kullanma düzeyleri ($\bar{X} = 3.80$), erkek öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 3.02$) daha yüksektir. İstatistiksel olarak da kız ve erkek öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma içeriklerini kullanma ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Bir başka deyişle, ilköğretim 8. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin karşılaştırma içeriklerini kullanma düzeyleri birbirinden farklıdır.

İlköğretim 8. sınıf kız öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken paragraflama öğelerini kullanma düzeyleri ($\bar{X} = 2.38$), erkek öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 1.68$) daha yüksektir. İstatistiksel olarak da kız ve erkek öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken paragraflama öğelerini kullanma ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Bir başka deyişle, kız ve erkek öğrencilerin paragraflama öğelerini kullanma **düzeyleri** birbirinden farklıdır.

İlköğretim 8. sınıf erkek öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafları kullanma ortalaması ($\bar{X} = 1.66$), kız öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 1.58$) daha yüksektir. Ancak kız ve erkek öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafları kullanma ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > 0.05$). Bir başka deyişle, ilköğretim 8. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafları kullanma **düzeyleri** birbirine benzerdir.

İlköğretim 8.sınıf kız öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken yalnızca genellemeler içeren paragrafları kullanma düzeyleri ($\bar{X} = 0.80$), erkek öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 0.37$) daha yüksektir. Ancak, kız ve erkek öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken yalnızca genellemeler içeren paragrafları kullanma ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Bir başka deyişle, ilköğretim 8. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin yalnızca genellemeler içeren paragrafları kullanma düzeyleri birbirine benzerdir.

İlköğretim 8.sınıf kız öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragrafları kullanma ortalaması ($\bar{X}= 0.18$), erkek öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 0.05$) daha yüksektir. Ancak, kız ve erkek öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragrafları kullanma ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Bir başka deyişle, ilköğretim 8. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragrafları kullanma düzeyleri birbirine benzerdir.

V. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER

Karşılaştırma; tezin tanımları içinde de sunulduğu gibi bir niteliğin çeşitli derecelerini (eşitlik, artıklık, üstünlük) belirtme olgusudur ve bireyler düşünürken karşılaştırma becerisini kullanmaktadırlar. Bu çalışmada öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazma becerileri üzerine bir uygulama gerçekleştirilmiştir.

Belirlenen yöntem ışığında çalışmanın sonunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca, sonuçlara dayalı yorumlar yapılmış ve bunlara dayalı öneriler geliştirilmiştir.

5.1 Sonuçlar ve Yorumlar

Alt Problem (1)

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, içerik ve biçim özelliklerini kullanma düzeyleri nedir?

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma öğelerinden birimlerin özelliklerini sunma ögesini yüksek bir yüzdeyle (%91) kullandıkları görülmektedir. Buna karşın, bu öğrencilerin diğer karşılaştırma ögesini (birimlerin özelliklerini karşılaştırma) kullanım yüzdeleri daha düşüktür. Bu durum bir sonraki paragrafta yer verilecek olan karşılaştırma içeriği ile ilgili değerlendirmelerde de değinileceği gibi üretilen karşılaştırmalı metinlerin karşılaştırma içerme yüzdelerini düşürmektedir. Çünkü birimlerin özelliklerini sunma ögesi yapı gereği karşılaştırma içermemesi gereken bir ögedir. Metne türe özgünlük açısından asıl katkıyı sağlayacak olan karşılaştırma ögesi ise yapının içerdiği diğer ögedir.

Öte yandan, birimlerin özelliklerini sunarken %29 gibi az sayılmayacak oranda karşılaştırma dışı birim ekleme eğilimi göstermeleri metnin konusu açısından sınırlandırılmadığını, öğrenci metinlerinde konu dışı birimlere de yer verildiğini göstermektedir. Karşılaştırma dışı birim ekleme karşılaştırmalı metinler için hem özellik sunumu hem de karşılaştırma açısından bu nedenle istenmeyen bir içerik

görünümüdür. Öte yandan karşılaştırmalı metinlerin içermesi beklenen içerik ve biçim özelliklerinden biri olan özellik bilgilerini gruplama eyleminde de öğrenciler (%9) gibi çok düşük bir edim sergilemektedir. Bu durum öğrencilerin içeriğin ve biçimin planlanmasıyla ilgili sorunları olduğunu göstermektedir. Bu durum, bir ileri tartışmayı da içeriklendirmekte ve onların metin yapısı ile ilgili farkındalık düzeyleriyle planlama sorunları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı sorusunu yanıtlanması gereken önemli bir soru olarak belirginleştirmektedir.

Karşılaştırma içeriği açısından bakıldığında ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin oluşturdukları metinlerin yukarıda da değinildiği gibi çoğunlukla karşılaştırma içermediği (%80) görülmektedir. Bu durum, metnin öğrenciler tarafından yazma amacına göre içeriklendirilemediğinin açık bir kanıtıdır. Bu durum, yazma amacı ile belirli bir metin türünde yazma arasındaki sıkı ilişkinin öğretim ortamlarındaki yazma çalışmalarında özel bir yer edinmesinin gerekliliğini bir kez daha ortaya çıkarmaktadır.

Karşılaştırma içeren metinlerde ise daha çok yalnızca özellikten özelliğe birimlerin karşılaştırıldığı (%67), diğer içerik düzenlemelerinin kullanılma sıklığının ise %45'i geçemediği görülmektedir. Öğrenciler, karşılaştırmanın benzerlik ve farklılık açısından kurulabileceğini, özelliklerin benzerlik ve farklılık açısından gruplanarak karşılaştırılabileceğini kullanıma aktaracak kadar içselleştirmiş görünmemektedir. Bu eksiklik pek çok metnin yapı parçaları ve içerik ve biçim özellikleri açısından zayıf kalmasına neden olmaktadır. Metin türüne özgü olanaklardan öğrenciler çokça yararlanamamakta yapıya, içerik ve biçime ait pek çok ulamı hiç kullanmazken yapıyı ve içerik ve biçimi türe özgü olmaktan uzaklaştıran kullanımları (örneğin metnin karşılaştırma içermemesi gibi) daha yaygın biçimde sergileyebilmektedirler.

Paragraflama öğeleri açısından, ilköğretim 5. sınıf öğrencileri oluşturdukları metinlerde çoğunlukla paragraflamayı birimin özelliklerine göre yapmaktadır. Pek çok metinde daha çok ayrı ayrı her birim hakkında bilgi sunumu yapılan paragraflar ile karşılaşılmaktadır (%78). Öte yandan birim ayrımı yapılmaksızın karşılaştırılan

çeşitli özellikleri paragraflama da (%56) sık kullanılan bir paragraflama görünümüdür. Örneğin benzerlik ve farklılıkları ayrı ayrı paragraflama ya da paragraflama yaparken büyük ve küçük ölçek kullanma ve genelleme paragraflarından birimler hakkında karşılaştırmalı bilgi veren paragraflara indirgeme yapma gibi biçimsel özellikler öğrencilerin sık kullanamadığı ya da çok az kullandığı ulamlar olarak belirginleşmektedir. Bu durum, öğrencilerin karşılaştırmalı metin türüne özgü biçimsel özellikleri de kullanıma aktaracak kadar içselleştiremediklerinin ve öğretim ortamlarının onlara bu içselleştirmeyi sağlayacak olanakları sunmakta da yetersiz kaldığının göstergesidir.

İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin ürettikleri metinlerdeki paragraflama içeriklerine bakıldığında daha çok yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragraflar kullandıkları görülmektedir. Yalnızca genellemelerin kullanıldığı paragrafların oranı çok daha azdır. Bu durum 5. sınıf öğrencilerinin, metinlerinde, karşılaştırma konusu olan birimlere paragraflama içeriği açısından doğrudan odaklanabildiğini göstermektedir. İlginç olan yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafların çok azının benzerlik karşılaştırması içermesidir. Paragraflarda benzerlik karşılaştırmasının azlığı, 5. sınıf öğrencilerinin karşılaştırma eylemini daha çok farklılıkların ortaya konması biçimde algılamakta olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, öğretim ortamlarındaki uyaranların karşılaştırmının hem benzerlik hem de farklılık açısından yapılabileceğini öğrencinin fark edebilmesini sağlayacak biçimde zenginleştirilmesi önem taşımaktadır. Öğrencilerin karşılaştırma ilişkisinin içeriğini eksiksiz bir biçimde kavramlaştırabilmesi, üretilen metinlerin paragraflama içeriklerinin çeşitlenmesinde doğrudan rol oynayacaktır. Öte yandan 5. sınıf öğrencilerinin hem genelleme içeren hem de birimler hakkında bilgi içeren paragrafları da az kullandıkları görülmektedir. Bu tür paragraflarda bilgi sunumu daha önce de değinildiği gibi küme-örnek ya da grup-üye ilişkileri kurularak yapılmaktadır. Söz konusu azlık daha çok öğrencilerin ilgili bilgi sunum stratejilerini kullanma konusundaki donanımsızlığı ile ilişkilendirilmektedir. Sadece karşılaştırmalı metinler için değil, tüm metin türleri için rol yüklenen bu tür bilgi sunum stratejilerinin öğrencilere edindirilmesi, özellikle anlatım hedefli (yazma- konuşma) öğretim yaşantılarının niteliğini doğrudan arttırabilecek önemdedir.

Alt Problem (2)

İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, biçim ve içerik özelliklerini kullanma düzeyleri nedir?

İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin de karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma öğelerinden birimlerin özelliklerini sunma öğesini yüksek bir yüzdeyle kullandıkları (%79) gözlenmektedir. Özellik sunumu yaparken karşılaştırma dışı birim ekleme yüzdesi bu sınıf düzeyinde %29'dan, %4,7' düşmektedir. Ancak 8. sınıf düzeyinde de karşılaştırmada özellik bilgilerinin gruplanarak sunumu yapılamamaktadır. 8. sınıf öğrencilerinde özellik bilgilerinin gruplayarak kullanma oranı sadece %6'dır. Bu durum, özellikle metinleştirmede anlatma açısından rol yüklenen bilginin gruplanarak sunumu gibi önemli bir bilişsel eylemin öğrenciler tarafından artan yaşa karşın çok az kullanılabildiğini göstermektedir. Oysa, söz konusu bilişsel eylem öğrencilerin genel akademik başarılarının arttırılmasında da etkili olacak denli temel niteliklidir. Bilgiyi gruplama ile soyutlama arasındaki yakın ilişki düşünüldüğünde, bilgiyi gruplama eylemini gerçekleştiremeyen öğrencilerin kimi soyutlama sorunları da olabileceğini sezdirmektedir.

Karşılaştırma içeriği açısından bakıldığında, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin metinlerinin, 5. sınıf öğrencilerinininkine göre düşük olmasına karşın hala yüksek bir yüzdeyle (%42) karşılaştırma içermediği görülmektedir.

Karşılaştırma içeren 8. sınıf metinlerinde ise daha çok birim karşılaştırmalarının yapıldığı (%79), ancak bu metinlerin %65'inde özellik sunumundaki durumun tersine karşılaştırma yapılırken metnin konu sınırı dışına çıkılarak karşılaştırma dışı birim eklendiği gözlenmektedir. Karşılaştırma yapılan metinlerde benzerlik ve farklılıkların gruplanarak verilmesi ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinde %64'lük bir sıklıkla 5. sınıflara göre belirgin bir artış göstermektedir. Ancak bu artış, yukarıda sunulan metin içeriklerinin karşılaştırma içermeme oranı (%42) düşünüldüğünde “önemi” oldukça azalan bir sayısal sonuç olarak göze çarpmaktadır. Burada not edilmesi gereken bir diğer saptama da 8. Sınıf düzeyinde de karşılaştırmının daha çok fark belirtme olarak algılanıyor olmasıdır. Bu

çalışmanın veri tabanındaki ilköğretim 8. sınıf metnlerinin sadece %13'ünde benzerlik karşılaştırmaları yer almakta, %41'inde ise karşılaştırma farklılık sunumu ile gerçekleştirilmektedir. Öğrenciler, karşılaştırmanın benzerlik ve farklılık açısından kurulabileceğini, özelliklerin benzerlik ve farklılık açısından gruplanarak karşılaştırılabileceğini 8. sınıf düzeyinde de kullanıma etkin bir biçimde aktaramamaktadır. Belirli bir metin türünde yazma becerisi açısından bu denli bir gelişmişlik gösterememektedir. Bu eksiklik, 5. sınıf düzeyinde olduğu gibi, pek çok metnin yapı parçaları, içerik ve biçim özellikleri açısından zayıf kalmasına hatta gerilemesine neden olmaktadır. Öğrenciler, büyüyen yaşa karşın metin türüne özgü yapıyı sınırlı olarak kullanabilmektedir. İçerik ve biçime ait pek çok ulamı hiç kullanmazken; içeriği, biçimi ve yer yer yapıyı türe özgü olmaktan uzaklaştıran kullanımları daha yaygın biçimde sergileyebilmektedirler.

Paragraflama öğeleri açısından, ilköğretim 8. sınıf öğrencileri, oluşturdukları metinlerde çoğunlukla karşılaştırılan çeşitli özellikleri paragraflamaktadırlar. 5. sınıf öğrencilerine benzer bir biçimde karşılaştırmada benzerlik ve(ya) farklılıkları küçük ve büyük ölçekte sık kullanamadıkları veya çok az kullandıkları (%7) görülmektedir. Bu durum, bu sınıf düzeyindeki öğrencilerin de karşılaştırmalı metin türünün biçimsel özelliklerini -en azından- kullanıma aktaracak kadar içselleştirmediklerinin bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin metnilerindeki paragraflama içeriklerine bakıldığında da metinlerin bu sınıf düzeyinde de hala örneğin yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragraflarda çok yüksek bir yüzdede (%50) hiçbir karşılaştırma yapılmadığı görülmektedir. 8. sınıf öğrencileri metnilerinde yalnızca karşılaştırma içeren karma paragrafları kullanmada %50'yi geçebilmekte (%52), diğer ulamlarda ya %50'de ya da %50'nin altında kaldıkları görülmektedir.

Alt Problem (3)

İlköğretim 5. sınıf ile 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, içerik ve biçim özelliklerini kullanma düzeyleri sınıf düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?

Yaş ve eğitim düzeylerinin artışıyla orantılı olarak sınıf düzeyi arttıkça, yazma becerilerinin gelişmesi beklenmekte ve bu gelişim öğretimsel bir hedef olarak belirginleşmektedir. Bu çerçevede, İlköğretim 5. sınıf ile 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, içerik ve biçim özelliklerini kullanma düzeyleri arasında anlamlı bir farkın ortaya çıkması istendik bir sonuçtur. Ancak, bu araştırmada ulaşılan sonuçlara göre İlköğretim 5.sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma öğelerini ve karşılaştırma içeriklerini kullanma düzeyleri birbirine benzerdir. Bir başka deyişle ilköğretim 5. sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin söz konusu ulamları kullanma düzeyleri arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır. Bu durum, İlköğretim 5. sınıftan ve 8. sınıfa kadar öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma öğelerini ve karşılaştırma içeriklerini kullanma düzeylerinin beklentilerin tersine gelişmediği veya gelişemediği veya geliştirilemediği; bu nedenle öğretim ortamlarının öğrencilerin beklenen gelişimi sergilemesini sağlayacak donanımlarının gözden geçirilmesi gerektiği vargısını dile getirmemizi kaçınılmaz kılmaktadır.

Öte yandan, büyüyen yaşa ters orantılı olarak 8. sınıf öğrencilerinin yazdığı karşılaştırmalı metinlerde tıpkı 5. sınıflar gibi karşılaştırma içermeyen içeriğin yüksek bir yüzdeyle var olması da en azından bir gelişme olmadığının somut bir kanıtıdır. Dahası ilginç bir biçimde İlköğretim 5. sınıf öğrencileri, yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafları ve hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragrafları 8. sınıf öğrencilerinden daha iyi kullanmaktadırlar. Söz konusu ulamları kullanma yüzdelерinin 5. sınıf öğrencilerinin kullanma yüzdelерinden yüksek olması beklenirken, beklentilerin tersine kullanma yüzdelерinde gerileme olduğu görülmektedir. Bu durum, okulların ve öğretmenlerin merkezi sınavlara odaklanarak öğrencilerin yazma becerilerinin gelişimine dönük süreçleri göz ardı ettiklerini düşündürmektedir.

Alt Problem (4)

a) İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, içerik ve biçim özelliklerini kullanma düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

İlköğretim 5. sınıf kız ve erkek öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma öğelerini, paragraflama öğelerini, yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafları ve hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragrafları kullanma düzeyleri birbirine benzerdir. Bir başka deyişle İlköğretim 5. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin söz konusu parçaları kullanma düzeyleri arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Bu sonucu şu şekilde yorumlayabiliriz:

İlköğretim 5. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin söz konusu parçalara ilişkin bilgilerinin aynı düzeyde olduğunun göstergesi olabilir.

Diğer yandan, ilköğretim 5. sınıf kız öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma içeriklerini ve yalnızca genellemeler içeren paragrafları kullanma düzeyleri, erkek öğrencilerinden daha yüksektir. Başka bir deyişle, istatistiksel olarak kız ve erkek öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma içeriklerini ve yalnızca genellemeler içeren paragrafları kullanma düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

b) İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken bu metin türüne özgü yapı öğelerini, içerik ve biçim özelliklerini kullanma düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

İlköğretim 8. sınıf kız öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma öğelerini, yalnızca birimler hakkında bilgi içeren paragrafları, yalnızca genellemeler içeren paragrafları ve hem birimler hakkında bilgi içeren hem de genellemeler içeren paragrafları kullanma düzeyleri arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı

bulunamamıştır. Bir başka deyişle, ilköğretim 8. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin söz konusu parçaları kullanma düzeylerinin birbirine benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlköğretim 8. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin söz konusu parçalara ilişkin bilgilerinin aynı düzeyde olduğunun göstergesi olabilir.

Diğer yandan, ilköğretim 8. sınıf kız öğrencilerinin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma içeriklerini ve paragraflama öğelerini kullanma düzeyleri erkek öğrencilerinden daha yüksektir. Bir başka deyişle, istatistiksel olarak kız ve erkek öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazarken karşılaştırma içeriklerini ve paragraflama öğelerini kullanma düzeylerinin birbirlerinden farklı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

5.2 Öneriler

Araştırmanın ortaya koyduğu bulgular ışığında şu öneriler geliştirilmiştir:

5.2.1 Araştırmanın Sonuçlarına Yönelik Öneriler

1. Türkçe dersinde, öğrencilerin karşılaştırmalı metin yazma becerilerini geliştirmek amacıyla, öğretmenler tarafından öğrencilere nitelikli karşılaştırma içerikli metin örnekleri sunulmalıdır. Bu yolla öğrenciler hem bu tür metinleri yazabilecek konuma gelebilecek hem de karşılaştırmalı metin yazabilmenin bir gereği olan eleştirel düşünme becerisini edinmeye yaklaşabileceklerdir.

2. Öğretmenler, karşılaştırmalı metin yazma becerisinin nasıl olması ve karşılaştırmalı metin yazmada nelere dikkat edilmesinin gerektiği konularında akademik olarak bilgilendirmelidir. Sınıf öğretmeni ile ilköğretime ve ortaöğretime Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni yetiştiren eğitim fakültelerindeki öğretmen adayları, farklı metin türlerinin yapı özellikleri konusunda ve özellikle öğretimsel değeri de dikkati alınarak karşılaştırmalı metin yapısı konusunda yeterli bilgi ve becerilerle donatılmalıdır.

3. Karşılaştırmalı metin yazma sürecinde sorun yaşanan noktaların giderilebilmesi için öncelikle öğrencileri yazmaya isteklendirmek gerekmektedir. Yazı yazmanın incelikleri, farklı yöntemlerle desteklenmeli ve öğrencilerin yazma becerilerini geliştirme noktasında güdülenmeleri gerekmektedir.

4. Öğrencilerin sorun yaşadıkları noktalar, okulların merkezi sınavlara odaklanarak öğrencilerin yazma becerilerinin gelişimine dönük süreçleri göz ardı ettiklerini düşündürmektedir. Bu bağlamda öğretmenler, merkezi sınavlarda başarılı olma kaygısıyla özellikle 8. sınıflarda Türkçe derslerini çoktan seçmeli testlerin gereklerine göre düzenlemekten ve gerçekleştirdikleri yazma süreçlerini yeterli kabul etmekten vazgeçmeli; çoktan seçen öğrenciler yetiştirmek yerine, öğrencilerin zevkle katılabilecekleri metin yazma uygulamalarına dayalı öğretim tasarımları oluşturmada gerekli sorumluluğu üstlenmelidirler.

5.2.2 Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Karşılaştırmalı metin türünde yazma edimine uygun diğer sınıf ve öğretim düzeylerini (ortaöğretim ve üniversite) temel alan deneysel çalışmalar yapılması alanyazına katkı sağlayacaktır.

2. Karşılaştırmalı metin türünde yazma edimine ilişkin nitel verilerin (öğretmen görüşleri, ders programı incelemesi...) de sürece katıldığı yeni çalışmalar bu çalışmayı destekleyecektir.

3. Toplumun farklı gelir gruplarına ve bölgelerine ait ve daha geniş gruplar üzerinde yapılacak farklı metin türlerinde yazma içerikli deneysel çalışmalar öğretim ortamları için çok elverişli olacak çözümleme ulamları ayrımlarının geliştirilmesini sağlayacaktır.

4. Karşılaştırmalı metin türünde yazma ediminin Türkçe öğretimindeki etkisini belirlemeye yönelik daha uzun süreli (yıllık eğitim programı oluşturma) araştırmalar

farklı metin türlerinde yazmanın öğretim ortamları için hangi etkileri nedeniyle önemli olduğunu somut bir biçimde ortaya koyacaktır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2004). *Etkin Öğrenme*, İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları
- Aksan, D. (1979). *Her Yönüyle Dil, Ana çizgileriyle Dilbilim, 1*. Ankara: TDK yayınları,
- Aksan, D. (1980). *Her Yönüyle Dil, Ana çizgileriyle Dilbilim, 2*. Ankara: TDK yayınları,
- Aksan, D. (2006). *Anlambilim. Anlambilimin Konuları ve Türkçe Anlambilimi*. Ankara: Engin Yayınevi
- Aksan, Y. Çakır, Ö. (1997). İlkokul Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarının Metinsellik Ölçütleri ve Metin Konusu Oluşumu Açısından Değerlendirilmesi *XI. Dilbilim Kurultayı*, (Haz.) Zeyrek, D. Ruhi, Ş. Ankara: ODTÜ Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Bölümü
- Aslan, C. (2006). *Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi*. Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Babin, E. Harrison, K. (1999). *Contemporary Composition Studies: A Guide to Theorist & Terms*, Westport, CT, USA: Greenwood Publishing Group
- Belet, Ş. D. Yaşar, Ş. (2007). *Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerileri İle Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi*, Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi
http://eku.comu.edu.tr/index/3/1/sdbelet_syasar.pdf
- Berkenkotter, C. (1981). *Understanding a Writer's Awareness of Audience*, College Composition and Communication.(S.32, 388-399)

- Britton, J. (1978). The Composing Process and the Functions of Writing, *Research on Composition, Points of Departure*. (Haz.) C. R. Cooper, L. Oldell, USA
- Brown, D. (2001). *Teaching by Principles. An Interactive Approach to Language Pedagogy*. (2. Baskı). New York: Longman
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Bygate, M. (1987). *Speaking*. Oxford University Press.
- Byrne, D. (1988). *Teaching writing skills*. London: Longman.
- Collins, A. ve Gentner, D. (1980). *A framework for a cognitive theory of writing*. Cognitive Processes in Writing (Haz.) L. W. Gregg ve E.R. Steinberg. NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Demircan, Ö. (2002). *Yabancı-Dil Öğretim Yöntemleri*, İstanbul: Der Yayınları